

Nov zločin nacističnih podivjancev

2. septembra se je zbrala precejšnja množica na Robežu pri Apačah, da bi prisostvovali odkritju partizanskega spomenika. Spomenik je stal na kraju, kjer je bila prva bitka med slovenskimi partizani in nacističnimi tolpmami na Koroškem.

Ta spomenik je bodel razne naciste in njihove duhovne potomce še bolj kot spomeniki, ki stojijo kot nagrobni kamni širom po pokopališčih slovenske Koroške. Spomeniki na pokopališčih nas spominjajo na mrt-

rinami, ki so zakrivile milijonsko morijo v krajih tlačene Evrope; pred zverinami, ki so zapisale iztrebljenju številne narode, med njimi seveda našega slovenskega. Nacizem ni dosegel zmage, o kateri je bil prepričan. Kaže, kot da bi se hoteli nacisti s tem maščevati za poraz, ki so ga doživeli na bojnem polju.

Spomenik na Robežu nas spominja na prvi boj med slovenskimi partizani in nacističnimi tolpmami na koroških tleh. Zaradi tega je bilo — na žalost — v trenutnih razmerah skorajda pričakovati, da se ga bodo skušali nacisti znebiti čim prej. Sicer ga je varovala policija. A kaj pomaga občasna policijska patrولا, če je v zdušje tako zastrupljeno, da je že vsak dokaz živega slovenstva na Koroškem tako rekoč izziv „domovini zvestim“ krogom, da se kratko malo sploh nič ne brigajo za zakonitost in postave. Pa tudi oblast je dokazala s svojim škandaloznim zadržanjem, da si ne upa ukrepati dovolj odločno proti krogom, ki jim je enakopravnost in življenjska svoboda koroških Slovencev skrunjenje „koroškega izročila“.

Zadnje nedeljo zjutraj, približno ob 4.45 uri, so razstrelili partizanski spomenik na Robežu trije „fini gospodje“, ki so s tem znova pokazali svoje „koroško junaštvo“. To so Erwin Mack, 50-letni humperški lovec in strokovnjak za razstrelivo, doma iz Bajdiš pri Borovljah, 26-letni Johann Molitschnig, mehanik iz Galicije, in 23-letni Walter Leyrouz, zidar iz Galicije. Mack je nastavljenec na humperškem gradu in tudi razstrelivo, s katerim so pognali v zrak spomenik, je bilo last humperškega gradu.

Od spomenika ni ostal noben kamen na kamnu.

Tokrat se je zgodilo prvič, da je policija tudi zalotila zločince. Napadov na slovenske ustanove in partizanske spomenike pa je bilo že precej. Policija zagotovo ve, koliko. Saj imajo točno kartoteko o Slovincih, naših ustanovah in vsem, kar je v zvezi z našim življenjem. Samo s tem se zares ne smemo pobahati, da bi nas varovala oblast preveč pred izgredi nacističnih krogov na

OSTER PROTEST

NSKS in ZSO sta na koordinacijski seji dne 12. 9. 1973 sklenili naslednji protest na zvezno vlado:

NSKS in ZSO najostreje protestirata proti razstrelitvi partizanskega spomenika na Robežu in zahtevata poleg ostre kazni storilcev predvsem razjasnitev ozadja tega gnusnega dejanja.

V tej zvezi opozarjamo na članek v „Volkszeitung“, z dne 15. septembra 1973 na strani 3, ki nakazuje strupeno ozračje in nevarne tendence v deželi in celo napoveduje kazniva dejanja te vrste. Odločno zavračamo vse poskuse podtikavanja takih zločinskih dejanj članom naše narodnostne skupnosti.

Z ozirom napovedi vroče jeseni in zlasti na ta nevarni incident z razstrelivom, ki ga nikakor ne gre omalovaževati kot dejanje nekih pijancev in ker to leto po lanskim dogodkih s strani vlade ni bilo ustvarjenega nič za realizacijo člana 7, naše ljudstvo v korist miru v tem delu Evrope vse bolj odločno zahteva nadaljevanje internacionalizacije koroškega vprašanja.

Partizanski spomenik, ki so ga postavili v Robežu je opozorilo, da se je za svobodo in mir treba zmerom bojevati.

ve partizane, katerih imen niti ne vemo v vseh primerih; na partizane, ki so padli v boju za narod, za svobodo, v boju proti nacističnim krvnikom. Še živo nam je vsem v spominu, kako so skrunili „neznan storilci“ te nagrobne spomenike. Niti na pokopališčih niso padli borci imeli miru pred zverinami, proti katerim so se borili; pred zve-

Koroškem. Spomnimo se samo lanske jeseni.

- Partizani so bili zavezniški vojaki. Štiri zavezniške velesile so zasedle Avstrijo leta 1945 in ji dale državno pogodbo.
- Avstrija jo je podpisala in se s tem zavezala pred celim svetom, da jo bo tudi izpolnila do zadnje pičice. Svoje obljube ni izpolnila. Življenje in imetje Slovencev sta bila za časa zavezniške zasedbe zagotovljena mnogo bolje kot danes v svobodni Avstriji, več kot 18 let po podpisu državne pogodbe. Na Koroškem in drugod v Avstriji divjajo v vsej javnosti organizacije, ki jih mora Avstrija prepovedati po določenih pogodbah.

Kljub stalnim opozorilom oblast tega ni storila. Ti krogi so se že razbohotili v tolikšni meri, da so postali pravcata država v državi. Spomnimo se med drugim samo lanskega vdora ustašev v Jugoslavijo. Štajerska žandarmerija je točno vedela za skrivališča ustašev in za njihove vaje ter priprave za vdor v Jugoslavijo. Tudi delovanje ustaških celic v Salzburgu ni ostalo skrito očem tamkajšnje policije. In kaj je ukrenila oblast?

(Nadaljevanje na 5. strani)

„A bsoffene Gschicht“

Policija je zelo hitra pri svoji sodbi. Zločinski napad, zverinsko skrunjenje spomenika padlim za svobodo so kratkomalo označili kot „a bsoffene Gschicht“, zadevo pijancev. Tu ne bomo razglabljali o dejanju kot takem. Za kaj takega je potreben bolj resen okvir.

„A bsoffene Gschicht“. S tem so pač hoteli gospodje varuhi in dobri prijatelji vso stvar zvrniti v jamo nepomembnosti. So pač bili pijanci, ki so razstrelili spomenik partizanom. Pa, kaj ga je sploh treba bilo. Zakaj izzivati nemško prebivalstvo? Takih smo čuli dovolj.

Stvar pijancev. Pijanost naj bi omilila krivdo oblasti. No, dobro. Pa se bom opijani. Pijan bom kot čof. Vsedel se bom v svoj avto, ga navil na polno paro in se zabril v človeka, ki ga že dalj časa ne maram videti. Pa kaj mi morejo. „A bsoffene Gschicht!“

Ali pa počrnim s kakim kolom ali s čim drugim kakega človeka, da se zlekne za vekomaj. Pa kaj mi morejo, če sem pijan? Ničesar. „A bsoffene Gschicht!“

Kaj bi le porekli gospodje varuhi in prijatelji, če ne bi bilo alkohola?

Koroški Slovenci gostje Miniča

V torek, dne 18. septembra 1973, je sprejel v Beogradu zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minič delegacijo koroških Slovencev, ki so jo sestavljali dr. Joško Tischler, Filip Warasch, dr. Franci Zwitter in Lubo Urbajs.

Medtem ko sta oba predsednika obvestila zunanjega ministra Miniča o načrtih avstrijske zvezne vlade, da zavlačuje rešitev manjšinskega vprašanja na Koroškem ter o najnovejših terorističnih akcijah nemških nacionalistov v zvezi z razstrelitvijo spomenika padlim partizanom na Robežu, je minister Minič v svojem odgovoru ostro kritiziral pasivno zadržanje avstrijske vlade napram mračnim silam na Koroškem in obljubil koroškim Slovincem vso pomoč pri obravnavanju tega vprašanja na mednarodni ravni. Poudaril je, da ima srečanje s Kirchsclägerjem v New Yorku samo tedaj svoj smi-

sel, če pride tam do delovnega kontakta. „Sestankov zaradi sestankov ne bomo tolerirali,“ je zaključil Minič.

Pri razgovoru, ki je potekal v prijateljskem ozračju, se je razvila živahna debata tudi o nedavnem intervjuju Kirchsclägerja z dunajskim Kurierjem ter odgovoru beograjske „Politike“ na to izjavo našega zunanjega ministra. Trditve, da menda meje napram Jugoslaviji niso sigurne, so samo sumničenja, ki naj bi opravičevale pasivnost oblasti do pravic koroških Slovencev. Predvsem pa je jugoslovnski zunanji minister nedvoumno ponovno poudaril, da v načelih jugoslovanske politike do vprašanja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem ni nobene razlike med stališči Ljubljane in Beograda.

Nato je koroško delegacijo še sprejel predsednik beograjske mestne skupščine Branko Pešič.

In tu so ostanki razstreljenega partizanskega spomenika.

Foto: Kofler

Kärntner, erwache!

ZBUDI SE, KOROŠEC! Tako beremo in čujemo. Temu smo živa priča. Zbudi se, Korošec! Kateri Korošec? Za časa Adolfa Hitlerja, pošasti, ki je zliila najhujše gorje, nad človeštvo, smo brali in čuli „Kärntner, sprich deutsch!“ In silili so nas, koroške Slovence, da bi govorili nemško. In še danes nas silijo. Nacizem je sicer utrpel hud vojni poraz, a v resnici doživljamo vsi njegovo prebujanje. Nacistične tolpe divjajo po Koroškem. Skrunijo domove, grobove, zamenike partizanov, vojakov, ki so padli za svobodo v boju proti nacizmu.

Strahujejo Slovence, silijo našo mladino, da bi zavrgla jezik staršev in se potopila v mlakuži potujčevanja. Hočejo nov rod janičarjev, hočejo nove Maier-Kaibitsche, Globočnike, Rajakowitsche in druge odpadnike,

dajalec? Podpisal je priporočilo, naj starši javijo svoje otroke k dvojezičnemu pouku. Nič več, nič manj. To je seveda najhujši zločin, ki ga je mogel napraviti poslevodeči predsednik deželnega šolskega sveta. Poginal je otroke v kremplje slovenskih hujšakških farjev in zavednih slovenskih učiteljev. Leglo slovenskega šovinizma v Celovcu (taste nacistične podgane zatrjujejo, da je to leglo slovenska gimnazija) ni postalo premajhno samo partizanskim potepinom (njihov spomenik v Robežu, ojoj, kakšna skrunitev svete na-vse-veke-vekov-nemške koroške zemlje, je medtem že zletel v zrak, šel je med astronave) in njihovim „proizvajalcem“, ampak tudi Guttenbrunnerju in njegovim rdečim tovarišem. In tako naprej. Seveda trenutno na Koroškem ne sme manjkati v nobenem psovanju ime deželnega

KÄRNTNER, ERWACHE!

Was will er denn, der Guttenbrunner?

Vielleicht den von Sima abgelehnten Posten als Konsul in Laibach? Oder gegenentsprechendes Honorar Karriere als Renegat machen? Irgend etwas wird er sich aussuchen müssen. Denn in seiner momentanen Position, die ihm die Möglichkeit gibt, maßgeblich an der Erziehung von Schulkindern mitzuwirken, ist ein Mann mit den charakterlichen Werten Guttenbrunners UNTRAGBAR!!!!

Da kommen einem letzten Samstag Broschüren als Postwurfsendung ins Haus geflattert, die uns mit Empfehlung Guttenbrunners und der bekannten „Slowenisch Kärnten“ Schreier von dem Vorteil überzeugen sollen, unsere Kinder von slowenischen Hetzpfaffen und nationalslowenischen Lehrern unterrichten zu lassen. Die Brutstätte für slowenischen Chauvinismus in Klagenfurt scheint nicht nur den Partisanenbälgen und deren Erzeugern, sondern, siehe da, auch schon Guttenbrunner und seinen roten Konsorten zu klein geworden zu sein. Da könnte doch unter Umständen dem Herrn Kreisky ein Licht aufgehen, das seinen Anhang in Kärnten einmal intensiv beleuchten würde. Es gibt hier nämlich noch eine ganze Menge „Sima's“ die für den nächsten Wahlausgang höchstwahrscheinlich verantwortlich zeichnen werden müssen.

VIELLEICHT IST AUCH IN IHREM SESSEL SCHON DER WURM, HERR GUTTENBRUNNER???

Aber vielleicht wird aus einem Pädagogen ohne Gewissen noch ein eifriger Verfächter honorierten Vaterlandsverrates. Man bringt ja zuweilen auch aus einem miserablen Mittagessen ein recht passables Exkrement fertig.

ki bi s tem hujšo ihto in jezo zatirali rod prednikov. S tem priznavajo, da so sami propadli moralno že tako močno, da iz svojih lastnih moči ne bi mogli več širiti „vse-zveličavnega nemštva“. A zgodovina je dokazala, da so se Nemci najbolj namazali ravno pri ponemčencih. Primer zahodne Poljske je dovolj zgovoren. Stoletja so zatirali Slovence na vzhodu, stoletja so vladali tam pruski junckerji, Slovan, ki je še ostal Slovan, pa jim je bil kuža, ki ni smel pobirati niti tistih drobtinic, ki so padle z bogato obloženih miz gospodarjev.

Na južnem Koroškem smo mogli pobirati zadnjo soboto zjutraj letake, ki jih je izdala neka nacistična organizacija, ki pa se niti ni upala podpisati. Saj taki so že bili vselej, od leta 1945 naprej. Najprej so delovali na skrivnem, in šele potem, ko so videli, da oblast ne ukrene proti njim prav ničesar, so se prikradli v javnost. Kot podgane, ki se skrivajo, a se takoj pojavijo v tropih, ko vidijo, da ni sovražnika. Pobirali smo torej te ciklostirane letake, ki oblívajo z gnojnico predsednika deželnega šolskega sveta, socialističnega deželnozbornskega poslanca Josefa Guttenbrunnerja. Zakaj? Guttenbrunner je izdal domovino! Odpadel je. Vsaj tako beremo v tem iztrebku nacističnih podgan. In zakaj je postal odpadnik, iz-

glavarja Sime. Višek kulture, ki hkrati da čutiti, v kakem okolju bomo živeli, če bodo zavladale morda le kdaj te nacistične podgane. Višek nacistične prefinjenosti in nacističnega okusa za lepoto pa nam nudi zadnji stavek, ki ga vam raje ne prevajamo v tako po hudičevo zasovraženo slovenščino. Zadnji stavek, ki se baha kar s tremi tujkami, ki bi jih očetje tega iztrebka lahko prevedli v nemščino (če bi jo znali malo bolje), pa nas spominja na Heinricha Himmlerja, ki je bil med drugim tudi SS-Reichsführer. Ta Heinrich Himmler, ki se je boril celo življenje proti tujkam za čisto nemščino, je dejal nekoč nekje: „Es ist den Intentionen unserer Linguisten nach extrem diffizilen Vorarbeiten endlich gelungen, das Kontingent der Fremdwörter in der deutschen Sprache auf ein Minimum zu reduzieren!“ Ta stavek lahko razume vsak človek, ki pozna vsaj nekaj tujk.

Kärntner, erwache! Hans Steinacher je objavil za časa Führerja Adolfa Hitlerja knjigo „Sieg in deutscher Nacht“ (ista knjiga je izšla, z malenkostnimi spremembami, leta 1970 pri založbi Heyn v Celovcu pod naslovom „In kärntner Freiheitskampf“). Sieg in deutscher Nacht!

Korošec, ti, ki še vedno sanjaš o zmagi v nemški noči, kdaj se boš zbudil!

koroškemu prebivalstvu spet „vročo jesen“, je koroška komunistična partija resnično v skrbeh za usodo Koroške.

Največjo nevarnost predstavljajo seveda večno včerajšnji, ki jim je dobro sožitje obeh v deželi živčih narodov, trn v peti.

Tako hočejo ti krogi 6. oktobra letos v „Aktion Gurk“, 28 let po drugi vojni, odkriti spomenik v letu 1945 „odvlečenih oseb“, ki so se politično in vojaško angažirale v Hitlerjevi napadalni vojni, naperjeni proti vsemu svetu. Njihov cilj je jasen, čim bolj poslabšati odnose z našo sosedo Jugoslavijo; avstrijske oblasti so za odkritje tega spomenika že dale dovoljenje. Taka dejanja in nehanja pa ponovno odpirajo stare rane, ki se na novo razbolevajo. S tem odlagajo namerno izpolnitev v državni pogodbi zapisanih pravic, koroškimi Slovencem, v negotovo prihodnost.

AMERIŠKA TAJNA POLICIJA JE VDIRALA V VELEPOSLANIŠTVA

„New York Times“ in „Los Angeles Times“ sta hkrati objavila senzacionalno odkritje — rezultat njunega poizvedovanja pri bivših tajnih agentih. Lista trdita, da je tajna policija FBI od časa delovanja predsednika Roosevelta tajno vdrla v 15 tujih veleposlaništev, da bi odkrila tajnosti njihovega poslovanja. Ko je leta 1966 mesto načelnika tajne policije prevzel Edgar Hoover, je to početje prekinil, prepričan, da utegnejo tuji veleposlaniki priti na sled njegovim agentom.

KPŌ ZASKRBLJENA ZA USODO KOROŠKE

Spričo trajne politične krize znotraj avstrijske socialistične stranke in pa tendence dela nacionalističnih krogov pripraviti

Vojaška diktatura v Čilu

Z državnim udarom, ki je bil minuli teden izveden z bliskovito naglico, je skupina čilskih generalov odpravila zadnjo demokratično vladavino v Latinski Ameriki in s tem tudi Čile postavila na raven ostalih južnoameriških držav, ki jih vodijo diktatorski vojaški ali polvojaški režimi.

V glavnem pristanišču Valparaiso se je Allendeju najprej uprla mornarica, kateri se je pozneje pridružila ostala vojska: letalstvo in suhozemna vojska. Vrhovni poveljniki vseh treh rodov vojske so izdali proglas, da odstavijo predsednika Allendeja in da prevzamejo vso oblast v državi. V glavnem mestu Santiagu so obkolili vladno palačo in zahtevali od predsednika, da odstopi. Ker se je Allende temu ultimatumu protivil, je vojska napadla predsednikovo palačo. Med obema stranema se je vnel srdit boj. Ko so uporniki vdrli v palačo, so našli Allendeja mrtvega: napravil je samomor.

Tragični dogodki v Čilu so prekrizali predsedniku Allendeju v notranji politiki „čisto pot v socializem“, ker je bil prepričan, da ta pot najbolje ustreza potrebam in razmeram v njegovi državi.

Slika: Na levi Salvador Allende, na desni general Pinochet, ki je vodil državni udar.

POLITIČNE NOVICE

POGREVAJO VPRAŠANJE BIVŠE CONE B

Na zborovanju vsedravnega združenja Julijske krajine in Dalmacije (Associazione nazionale Venezia Giulia e Dalmazia) v Trstu so sprejeli resolucijo, ki zavrača nacionalizacijo imetja italijanskih državljanov, ki so zapustili ozemlje bivše cone B. Organizacija se je postavila na gledišče, da Jugoslavija v smislu Londonskega sporazuma iz leta 1954 samo začasno upravlja to ozemlje. Predsednik pokrajinskega odbora Mario del Conte, ki je hkrati deželni svetovalec krščanske demokracije, je v svojem poročilu dejal, da je pokrajinski odbor omenjene organizacije, odločno nasprotno vsaki odpovedi s strani Italije. To gledišče so tudi razložili na sestanku pri bivšem ministrskem predsedniku G. Andreottiju. Vsak poskus, da bi se na podlagi sedanjega „status quo“ potegnili dokončna meja po črti, ki loči zdaj cono A in cono B, bi povzročil nevarno vznemirjenje in negativno reakcijo ter bi zaostрил dobre odnose med Italijo in Jugoslavijo. Na zborovanju so omenili tudi zakonski osnutek 137 z dne 30. maja 1972, v smislu katerega naj bi italijanska vlada zagotovila določene prispevke za pokojnino italijanskim beguncem s sedanjega jugoslovskega ozemlja.

PREISKAVA WATERGATE STANE MILIJONE DOLARJEV

Preiskava, ki jo vodi senatni odbor v politični zadevi Watergate, stane ameriško državo milijone dolarjev. Samo za plače nameščencev senatnega odbora, ki vodijo preiskavo, gre 85.000 dolarjev na mesec, kakor se glasi sporočilo preiskovalnega odbora. Senat je odobril milijon dolarjev preiskovalnemu odboru. Nastali so novi stroški. Samo za plače nameščencem bo odbor do februarja 1974 potrošil 850 tisoč dolarjev. En primerek poročila preiskovalnega odbora, ki vsebuje 7000 strani, stane 3566 dolarjev.

V FRANCIJI STRAH PRED NEMŠKO NADVLADO

Sodeč po komentarjih francoskega tiska — tako zlasti znanega tednika „L'Express“ — je odločilne francoske politike, tako tudi predsednika republike Georges-a Pompidouja, zajel strah pred naraščanjem gospodarske in politične moči Zahodne Nemčije. Sam Pompidou je mnenja, da sta se Sovjetska zveza in Združene države Amerike sporazumele

glede nevtralizacije in razorožitve srednje Evrope, kar bi pomenilo, da ostaja Francija sama v prvi fronti. „Paris Match“, ki sicer podpira vlado, je navedel mnenje, ki je razširjeno v Alzaciji glede imenovanih Nemcev. Alzacijci imajo občutek, da se Nemčija nikdar ni odločila Alzaciji. Dvakrat so jo Nemci hoteli osvojiti z orožjem, zdaj mečejo v njo marke. Tudi komentatorji nekaterih drugih listov ugotavljajo, da Pompidouju ni mnogo do tega, kakšni so odnosi med njim in zahodnonemškim kanclerjem Brandtom.

ŠE NI SPORAZUMA MED ČEŠKOSLOVAŠKO IN ZAHODNO NEMČIJO

Zahodnonemški kancler Willy Brandt se je že pripravil na odhod v Prago, kjer naj bi 6. septembra podpisal sporazum s Češkoslovaško. Ta sporazum naj bi bil nov korak na poti zblizevanja med Zahodno Nemčijo in vzhodnonemškimi državami, kakor Sovjetsko zvezo in Poljsko. Sledil naj bi sporazum z Madžarsko. Toda v zadnjem trenutku se je pojavila nova ovira. Češkoslovaška vlada namreč ni hotela sprejeti klavzule, ki bi Zahodno Nemčijo pooblašala, da konzularno zastopa vladne ustanove in podjetja zahodne Berlina. Štiri velesile, ki imajo še vedno vojaške posadke v zahodnem Berlinu, so s sporazumom iz leta 1971 sicer priznale zahodnemu Bonnu konzularne pravice za „rezidente“ zahodnega Berlina. Zahodnonemška politika bi rada zdaj storila korak naprej, in sicer, da bi njeni konzulati lahko zastopali tudi podjetja in vladne ustanove vzhodnega Berlina. Te klavzule pa Češkoslovaška zdaj noče sprejeti. Pravijo, da se je češkoslovaška vlada uprla tej zahtevi na željo Moskve. Iz Prage je zdaj prispelo v Bonn povabilo, da bi se pogajanja nadaljevala.

SIHANUK BO DECEMBRA NAPADEL

Svet je pravzaprav začuden obstal ob zadnjih vesteh iz Kambodže, da niso Sihanukovi gverilci izvršili dokončnega napada na Phnom Penh, prestolnico Kambodže. Zadevo je zdaj pojasnil sam princ Sihanuk. Dejaj je, da bodo gverilci izvršili glavni napad meseca decembra, in to z vojaško pomočjo Severnega Vietnama. Orožje, ki ga bodo gverilci prejeli iz Hanoja bo plačala Kitajska. Pri tem ne bo prekršen januarski sporazum v Parizu, ker bodo Sihanukovi gverilci prejeli orožje iz zaloga, ki jih ima Vietkong v Južnem Vietnamu.

Manjvrednost v zgodovini

Narodi so stari, še starejša so ljudstva, to je skupnosti, ki še niso imele značaja kulturnih skupnosti. Kdaj iz ljudstva nastane narod, se ne da ugotavljati z enotnim merilom, neke je odločilno merilo zavest, drugod kultura, spet drugod samo dežela, in spet ponekod le jezik.

Danes dajejo neki narodnosti zavest tehnični, znanstveni dosežki, lastno gospodarjenje, ki ljudem prinašajo življenjsko raven in dajejo občutek samostojne narodne osebnosti.

Toda še zmeraj je med važnimi sestavinami vsake narodnosti jezik, domači jezik, preko katerega se prenaša med ljudi narodna kultura, ki je bila zadnje stoletje odločilna za bivanje ali nehanje narodnosti. Sicer se narodna kultura lahko ohranja tudi v drugem jeziku, kakor je bil primer pri Irlih, ki še danes govorijo večinoma angleško, ki so se še po stoletjih zavedli svojega starodavnega porekla in sicer njihovi izseljenci v Ameriki, odkoder je irsko prebujenje seglo nazaj na britansko Irsko ter izbojevalo neodvisnost. In to ljudje, poučeni v angleškem jeziku o svojem irskem starodavnem poreklu.

Toda na splošno se zavest jezikovne narodnosti začena šele z dobo preporoda (renesanse) in ima predvsem kulturni značaj. Najprej v Italiji, kjer pesniki in pisatelji še zmeraj pišejo v latinskem jeziku, toda začenjajo tudi v narodnem pogovornem jeziku, Petrarca, Dante. Oživiljanje antičnih vzorov, umetniških simbolov iz grško-rimskih časov privede do tega, da začnejo v Italiji trditi, da je njihova kultura neposredna naslednica starorimske (kar v nobenem primeru ne drži).

Toda v tistih časih je bila ta preprosta teza kar verjetna in je tudi povzročila v tedaj mogočni Franciji silen občutek manjvrednosti. Takoj so se vrgli na delo razni kulturniki in hitro privlekli na dan staro legendo, da je trojanski plemič Paris zbežal po morju iz goreče Troje v Galijo, kjer se je bil nastanil. Zato tudi rimska kultura, da ni starejša od grško-galske, ampak samo njena naslednica.

Ta romantična teza je dala polet francoski literaturi in jeziku, ki je postal sčasoma evropski kulturni jezik, ki so ga uporabljali na vseh evropskih dvorih. Celozof (Leibnitz) so pisali v francoščini.

S tem pa so v nemških deželah kmalu dobili manjvrednostne komplekse pred Francozi in začeli mrzlično iskati, kako bi nemškemu jeziku dali privlačno očar-

ljivost. Najprej so začeli trditi, da trojanski Paris ni bežal iz Troje po morju, marveč po kopnem in se ustavil najprej v današnjih nemških deželah. Stvar ni vžgala. Zato so šli in izbrskali nekaj drugega, zapis rimskega zgodovinarja Tacita, ki za zgled nasproti pomehkuženim Rimljanom postavlja Germane, ki sicer nimajo take kulture, toda imajo silne kreposti kot zvestoba, red, hrabrost, čednost, itd. Tako je nastal književni pojem germanstva oziroma nemštva kot simbol pridnosti, delavnosti reda in zvestobe. In že sama pripadnost nekoga tej narodnosti naj bi mu zagotavljala vrsto kreposti, ki jih drugi ne bi imeli.

To se je zgodilo šele nekako v 18. stoletju, kakih sto let poprej, preden so tudi Slovenci postali s književnostjo jezikovna narodnost, na katero so začeli pritiskati vedno huje od domišljije „krepstnega“ nemštva prežeti meščanski krogi. Stara Avstrija oziroma njen nemško govoreči del in nemško govoreči, a politično odločujoči Dunaj, sta podlegla nemškemu literarnemu mitu o nemških vrlinah.

Ako so terezijanske in jožefinske reforme uvedle nemški uradni jezik edino z namenom olajšati vodenje in upravljanje države, je sedaj po revolucionarni zmagi meščanskih strank po letu 1848 postala germanizacija namen in šovinizem je prevzel vladno politiko in tudi univerze. Skovali so zgodovinske teorije o hlapčevskih slovanskih narodih ter jim dali znanstven videz, na katerega se sklicujejo še danes.

Avstrijska zavest se je umikala pred nemško. S tem se je pojavila idejna razpoka v avstrijskem sistemu, ki je postajala vedno večja, dasi jo dunajski vladajoči krogi niso hoteli videti. V slepljivi zavesti vsemoči je šovinizem dosegel skrajno mejo, posebno do Slovencev, preko katerih ozemlja so nameravali narediti nemški most od Severnega do Jadranskega morja. Vladajočih krogov ni stregnila niti prva svetovna vojna. Šele proti koncu, tik pred razpadom, je skrušeni cesar Karel ponudil zvezno preureditev države na narodnostni podlagi. Toda tedaj mu je mogel slovenski politik dr. Anton Korošec samo še z obžalovanjem odgovoriti: „Majestät, es ist zu spät!“

Po prvi vojni je iz nemških predelov ostala republika Nemška Avstrija, ki je kmalu dobila naziv Republika Avstrija. Tik pred zadnjo vojno je bila priključena Nemčiji oziroma nemškemu rajhu. Po vojni pa se je spet obnovila v nekdanjih mejah.

Toda presenetljivo, v stari Avstriji so bili kljub germanizaciji na vsem spodnjem Koroškem dvojezični napisi, slovenski in nemški. V prvi republiki jih ni bilo več. V drugi republiki pa so v ljudsko štetje prevzeli novo kategorijo „vindišarjev“, ki so jo uvedli nacisti med okupacijo oziroma po priključitvi.

Danes se številni krogi v drugi republiki ne morejo zlepa sprijazniti s tem, da tistega ni več, kar je bilo tisoč let. Poskušajo z evropsko idejo, češ da je bila že stara Avstrija Evropa v malem. Na tihem sanjajo, da bi prav oni s svojo zgodovinsko tradicijo sve-

tili evropskemu zblizanju in s tem obnovili deželi njen nekdanji sijaj. Seveda so to le pobožne želje, dokler nočejo ali nimajo moči postaviti se po robu tistim germanizatorskim silam, ki so rušile in rušijo to „Evropo v malem“.

Sirenski glasovi o tem, kako bi danes Čehi bili Bogu hvaležni, če bi še mogli živeti pod tistim tako kritiziranim Francem Jožefom, o čemer kdaj pa kdaj beremo v ne ravno zakotnem časopisju, razodevajo samo miselno zaostalost.

Manjvrednost in domišljija!

FILM:

Dantejeva mojstrovina na filmskem platnu

Posneli jo bodo v Postojnski jami

Franco Zeffirelli, znani italijanski filmski režiser, ki se je lotil nadvse zahtevne naloge — priredbe Dantejevega „Pekla“ iz Božanske komedije za filmsko platno — se ni dolgo obotavljal pri izbiranju kraja za snemanje, ki bi najbolje ustrezal fantastični pokrajini, kakršno je opisal Dante v svojem nesmrtnem delu. Za kraj snemanja si je izbral Postojnsko jamo in sicer nekatere njene bolj odmaknjene kotičke, ki niso dostopni obiskovalcem. Tako je Zeffirelli sam izjavil novinarjem, potem ko je dejal, da se je ves posvetil realizaciji tega filma ter se zanj odpovedal raznim drugim načrtom. Skupno s producentom Alfredom Binijem in umetniško vodjo je nato odpotoval z letalom z rimskega letališča Fiumicino v Zagreb, kjer bo izdelal načrt za snemanje „Pekla“.

V Zagrebu bodo preizkusili nekatere jugoslov-

vanske igralce, narodna baleta iz Zagreba in Beograda ter kinematografske naprave, nakar si bodo ogledali Plitvička jezera, kjer bodo tudi posneli del filma, ter Postojnsko jamo. Glede realizacije filma sta Zeffirelli in Bini izjavila novinarjem, „da nameravata izdelati film mednarodne vrednosti, ki bi razširil v svetu mojstrovino, kakršna je Božanska komedija, čeprav je že znana v svetu zaradi odličnih prevodov v jezike, kot so angleščina, slovenščina, ruščina, poljščina, španščina, francoščina itd.“

Film „Pekel“, ki ga bodo izdelali v koprodukciji s Sovjetsko zvezo, Zahodno Nemčijo, Francijo, Jugoslavijo, Španijo, Združenimi državami Amerike in Veliko Britanijo, bo predstavljal pomemben umetniški dosežek, poleg tega pa tudi precejšnje finančno breme. Film bo izdelan do konca prihodnjega leta.

Vabilo

na občni zbor ZVEZE SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV, ki se vrši dne 28. septembra 1973, ob 20. uri v Domu glasbe — Konzerthaus (Modra dvorana) v Celovcu s sledečim dnevnim redom:

- Univerzitetni profesor dr. Aleksander Issatschenko predava o nalogah in ciljih visoke šole za izobraževalne vede v Celovcu.
- Občni zbor: dopolnitev pravil, poročilo odbora, volitev novega odbora, slučajnosti.

Za Zvezo slovenskih izobražencev:

Ravn. Herman Velik,
podpredsednik

Dr. Joško Tischler,
predsednik

Prof. Jože Wakounig,
tajnik

Dr. Rajko Ložar:

Gorica - Selo - Dvor

tako tudi v župnijskih knjigah. Koroški Real-Schematismus ima: **Vesielach** (str. 454).

Grafenauer in Sienčnik navajata pet krajevnih imen iz družine Selo in vsa so: Sele. **Vladimir Klemenčič** kaže v svoji karti Koroške (Koroška, Maribor, Obzorja, 1972, str. 22) napredek, ker ima tri imena na Sele in pet imen Selo. Pa tudi to je še daleč od konca.

Najbolj znano in slavno slovensko krajevno ime iz družine selo je **Velesovo** pri Kranju, kjer je bil leta 1238 ustanovljen samostan Dominikank, po katerem je kraj postal splošno znan. Leta 1882 je njegovo ime postalo predmet zanimive diskusije, v kateri sta nastopala **Fran Levstik** in **Janez Scheinigg**. **Miklošič** je v razpravi „Die slavischen Ortsnamen aus Appellativen“, I, pod besedo Velesovo pisal, da je izvor imena nejasen, je pa citiral neko teorijo **Janeža Trdine**, da prihaja od imena **Volós**, ki je bil staroslovanski bog ovčjih čred, torej Volósovo. Levstik je to mnenje ovrgel in dokazal, da je prava oblika Velésalo in da prihaja od imena za selo (Ljubljanski Zvon II, 1882, str. 480). Vendar se mu je oblika na a zdela čudna in je bil negotov.

Ime Velesovo se pojavi prvič kot Vellesalo v **Bratovskih Buquicah od S. Roshenkranza**, ki jih je izdal leta 1682 **Matija Ka-**

stelec v Ljubljani. Zatem se pojavi tudi v XI. Knjigi Valvasorjeve **Die Ehre** (str. 365 in 367). **Valvasor** ga piše Velesalo. Levstiku je v njegovi razlagi prihitel na pomoč Scheinigg z razpravo v Kresu (II, 1882, str. 639 sl.), v kateri je dokazoval pravilnost Levstikove teorije s koroškim materialom. Ni pa upošteval nič ledinskih imen. Dokazal je, da je ime salo in sadlo na Koroškem pogo-

sto in navaja primere. Izredno točno ugotavlja, da obstojita dve skupini: prva **selo**, ki jo imenuje junsko (Scheinigg rabi ta izraz za „podjunsko“), druga pa **salo**, ki jo tvorita Rož in Zilja. Meja med obema teče po njem v Tinjaškem okraju, bolj natančno pa v šmarješki fari (Šmarjeta v Rožu), kajti pravi Rožani imenujejo Šmarječane „**prve Štekarje**“, to je Podjunčane, ker rabijo namesto to **što** in **šte**. Rožansko razrečje (zopet lep izraz Scheiniggov za narečje) je pa po njem v zvezi z gorenjskim in zato se je oblika salo pojavila tudi tam. Oblika Velesovo je nastala na ta način, da Gorenjci sprejmejo I v v, npr. delavec v dévovc. V tem se s Scheiniggom ne strinjam. Toda kljub temu spada ta diskusija med klasične. (Dalje)

Breg pri Zvabeku: Križ.
Foto: Jože Bavdaž

Podlago za to so mi dale moje izkušnje z besedo selo in njeno izgovarjavo od stranebovati diakritičnimi katei trans-skribirati, kar sem slišal, s tako imenovani koroški Slovenec. Najprej sem skušal je pa pri meni precej majhna, ker nisem lingvist. Zato sem to delo opustil. Edina pot, da se te stvari res znanstveno fiksirajo, je trak in nato prepis s traka. Samoglasnika e in o nastopata v vseh mogočih polglasniških oblikah in ker se tudi soglasnik I večinoma spremeni v vokal, nastopajo diftongizacije (skupine samoglasnikov), ki fonetično sliko še bolj komplicirajo. V navadnih črkah alfa-beta sem slišal od variante **seu** in **sew** preko **seuwe**, **seuve**, **seua** in **seuwo** pa do čiste **souvo** in **souwo** sploh vse, kar premore jezik. Mestnik se je glasil na **na sael'** in **na saelo** (polglasnik seveda). Pripomniti je treba, da gre tukaj samo za tako imenovana ledinska imena in ne imena krajev. Po mojem mnenju so za jezikovni študij narečja ta imena bolj važna, kot pa imena krajev, kajti pod zunanjimi vplivi kot so uradni jezik, pismenost in uniformnost izgovarjave, postanejo krajevna imena kmalu ustaljena oblika in se tudi poknjijo. Lep primer zato nam daje ime **Veséle**, ki ga imata v svojem seznamu **Bogo Grafenauer** in **Luka Sienčnik** (Slovenska Koroška, Ljubljana 1945, str. 34 in str. 53). Oba pišeta ime kraja kot **Veséle**. Jaz sem to ime slišal izgovarjati določno kot **Wasíélə** in **W'síéləh**, to se pravi: V Selu in v Selah. Nemška oblika v istem seznamu je zato v smislu prave dialektične izgovarjave pravilnejša: **Wesielach**, to se pravi, da je grajski pisar ali uradnik javne uprave zapisal ime bolj točno, mogoče je

Brez komentarja

- Ponatisnili smo pismo bralca, ki ga
- nismo brali v „Deutsche Nationalzeitung“, temveč v koroškem verskem
- listu „Die Kärntner Kirchenzeitung“.
- Omenjeni verski tednik ga je objavil
- v nedeljo, 2. septembra 1973. (Po si-
- nodi...)

„Die pausenlose Beschäftigung mit Hitler und jetzt auch der Hitlerjugend (nun schon über ein Vierteljahrhundert seit Kriegsende) zeigt, daß sich die führenden Demokraten einer unnötigen psychologischen Belastung aussetzen und dauernd Gespenster sehen. Auch der Kommentar von Peter Pawlowsky zur Dokumentation über die Hitlerjugend hat denselben Tenor.“

Als ehemaliger (freiwilliger!) Hitlerjunge möchte ich als Leser des Kirchenblattes einige Bemerkungen dazu machen. Es gibt heute in unserer hochgepriesenen Demokratie eine Menge von sogenannten Gemeinschaften, die totalitäre Gewalt über freie Staatsbürger ausüben. Ich brauche diese Gesellschaften nicht beim Namen zu nennen. Sie herrschen besonders rücksichtslos, wenn sie die absolute Mehrheit haben. Es muß der Wahrheit halber richtiggestellt werden, daß mit Gewalt sicher nicht mehr in die Hitlerjugend gedrängt wurden, als heute junge Menschen dem moralischen Druck ausgesetzt werden, einer Partei, der Gewerkschaft oder einer politischen Interessengruppe beizutreten, um vorwärtszukommen. Die Lüge ist das große Schandmal der Gegenwart. Wie sollte die damalige katholische Jugend in Österreich 1938 denken, wenn Kardinal Innitzer Hitler gegenüber persönlich erklärte, daß die österreichischen Katholiken tatkräftig an dem deutschen Aufbauwerk mitarbeiten werden? — Die feierliche Erklärung zur Volksabstimmung im Jahre 1938 beinhaltet das Wort: „Am Tage der Volksabstimmung ist es für die Bischöfe selbstverständlich nationale Pflicht, uns als Deutsche zum Deutschen Reich zu bekennen, und wir erwarten von allen gläubigen Christen, daß sie wissen, was sie ihrem Volke schuldig sind“ ... weiter stehen die Worte: „... daß die nationalsozialistische Bewegung auf dem Gebiet des völkischen und wirtschaftlichen Aufbaues sowie der Sozialpolitik für das Deutsche Reich und Volk und namentlich für die ärmsten Schichten des Volkes Hervorragendes geleistet hat und leistet.“ Unterzeichnet haben die Erzbischöfe Innitzer und Waitz, die Bischöfe Gföllner, Hefter, Pawlikowsky und Memelauer. Diese Kirchenfürsten haben sicher die Gelegenheit wahrgenommen, das Hitlerreich von 33—38 zu studieren. Sie haben den Anschluß bejaht, und die Jugend Österreichs hat zum Großteil diese Worte mit auf ihre Fahnen geheftet. Ob Pluralität für die Gemeinschaft eines Volkes auf die Dauer besser sein wird, kann man zur Zeit noch nicht sagen. Die Welt nach Hitler ist nicht viel besser geworden. Die rund fünfzig kriegerischen Handlungen mit Mord, Raub, Totschlag und Freiheitsberaubung beweisen es. Diese „Gesellschaft“ ist verantwortlich zu machen für eine Jugend, die ohne Ideale leben muß, für die vielen jugendlichen Verbrecher, Selbstmörder, Gammeler und Alkoholiker. Mit der „Umstrukturierung“ der Jugend ist man zwar ein Stück weitergekommen, — der Ungehorsam zeitigt aber langsam seine Blüten. Daß der ehemalige Reichsjugendführer Baldur von Schirach als Greis (25 Jahre Spandau) bekennt, daß er auch die heutige Jugend wieder zu einer einzigen Gemeinschaft (mit den Idealen Volk und Vaterland, so war es gemeint) formen würde, zeigt seine weise Erkenntnis, denn er sieht das heutige Deutschland ganz klar — wie damals — von außen. Warum die große Aufregung gegen jene Menschen, die auch das Positive des Dritten Reiches neben dem Negativen herauszustellen wagen?! Zum Film selbst noch eine Richtigstellung: Hitler hat nicht immer in seinen Reden gelobt und gebrüllt. Er war einer der besten Redner seiner Zeit. Mit Hilfe der Technik werden seine Reden schneller abgepielt und dadurch entstellt.“

Hans Seunig, Volksschuldirektor
Zammelsberg, 9344 Weitensfeld

Ob 50-letnici Kluba

- Dunajski „Klub slovenskih študentov“
- je priredil dne 7. in 8. septembra t. l. pri
- Šoštarju v Globasnici dvodnevni seminar,
- katerega centralna tema je bila „Neofa-
- šizem v Avstriji ter Evropi“. Hkrati je
- prireditelj tega seminarja praznoval svo-
- jo petdesetletnico, na kateri je lahko
- predsednik KSŠ, Bertl Wutej, pozdravil
- razne častne goste ter je m. dr. neka
- študentska skupina uprizorila „Ekstre-
- mista Matija Gubca“, čigar avtor je Flo-
- rijan Lipuš. Slavnostni govornik je bil
- predsednik Narodnega sveta, dvorni
- svetnik dr. Joško Tischler, za zabavo pa
- je poskrbel znani ansambel „Veseli
- Kranjci“.

Seminarja se je udeležilo okoli 50 interesentov, predvsem študentov. Na programu je bilo troje predavanj in sicer: „Nastanek in razvoj fašizma v Evropi; antifašistični boj delavskega razreda in evropskih narodov. Družbene korenine fašističnega vzpona“ (koferat Jožeta Messnerja ter Vinka Wieserja), nadalje „Oris zgodovine Kärntner Heimatdiensta“ (Zdravko Velik, ki pa zaradi počitniškega dela ni mogel predavati; zato je njegov referat prebral Gustav Brunnik) ter referat Mirka Messnerja na temo „Neofašizem — vzroki in oblike njegovega nastajanja. Kakšno vlogo igrajo pri tem meščanske stranke. Koroška jesen 1972. Ali imamo na Koroškem in v Avstriji opraviti s fašističnim gibanjem? Socialna osnova šovinizma.“

Jože Messner vidi fašizem povezanega s kapitalističnim družbenim redom. Podal je karakterizacijo kapitalizma, ki se opira na monopole ter centralizacijo kapitala ter potemtakem neizogibno prehaja v imperializem. Pri tem se politika ne dela v parlamentu, ampak se določijo vsi važni politični ukrepi izven parlamenta, kjer parlamentarci niso zastopani, kjer pa zastopniki velikih podjetij odločilno vplivajo na konkretno gospodarsko ter potemtakem politično linijo dotične države. Za Avstrijo je navedel Jože Messner primer socialnega partnerstva, ki dejansko sklepa o važnih gospodarsko-političnih ter socialno-političnih vprašanjih.

V drugem referatu je Vinko Wieser orisal zgodovino koroških Slovencev od plebiscita ter do leta 1938. Pri tem se je predvsem osredotočil na takratno zadržanje socialnodemokratske stranke, ki je — kot je znano — v plebiscitni dobi agitirala za Avstrijo, nakar so delavci večinoma glasovali za našo državo. Glede KPA pa je referent menil, da je bojkotirala, pozivala na bojkot plebiscita.

Velikov referat o „Heimatdientu“ ni bil samo zanimiv, temveč predvsem tudi informativnega značaja. Avtor tega referata skuša na podlagi številnih protislovenskih akcij razložiti namen ter dejansko moč „Kärntner Heimatdiensta“.

Mirko Messner je v svojem predavanju, potem ko je nakazal vzroke, ki ugodno vplivajo na neofašistično gibanje (npr. dejstvo, da je neofašizem v raznih državah na kr-

milu) ugotovil, da so v Avstriji posebno dani pogoji za uspešen razcvet fašizma. Tako je m. dr. navedel dejstvo, da je bila denacifikacija po vojni v Avstriji jako slaba ter da so se vse avstrijske stranke (razen komunistične) predvsem tudi potegovala za volivne glasove številnih bivših aktivnih nacistov. Potemtakem seveda ne moreš zasledovati konsekvantne antinacistične politike. Vrh tega se je referent zadnjega predavanja lotil politične linije avstrijske socialdemokracije ter s tem v zvezi ostro kritiziral koroško socialistično stranko.

Prireditelj tega seminarja ter referenti so gotovo pričakovali, da se bo po vsakem predavanju razvila zanimiva diskusija. Ali o temah seminarja ali pa o drugih aktualnih vprašanjih naše narodnostne skupnosti. Na žalost do tega ni prišlo. Edino le po referatu Mirka Messnerja se je oglasilo več udeležencev ter skušalo dodati svoj delež k zaželjeni razčistitvi številnih odprtih vprašanj. Tako je npr. globaški občinski odbornik Lojz Gregorič želel od študentov nekaj političnih praktičnih nasvetov, ki naj bi mu

NONČA VAS:

Boštlnov oče - umrl

V soboto, 1. septembra, je umrl Alojz Hudobnik, pd. Boštlnov oče. Rojen Nončan, je prevzel pred skoro 40 leti malo kmetijo, da bi preživel sebe in svoje. Kot nobenemu zemljanu, tudi njemu ni bilo prihranjenno trpljenje. Poročil se je s Hudnovno Micko Petino iz Repelj. Točno čez osem let mu je ta izdelana žena umrla in mu zapustila dva sina. Vdrugič se je poročil z Marijo Kužnik, sedanjo ženo, ki mu je stala skozi vse življenje s skrbjo in ljubeznijo ob strani, in zdaj žaluje za svojim dobrim možem.

Zadnje tedne je začel bolehati in se resno pripravljati na odhod s tega sveta. Nismo mu mogli verjeti, pa je le bilo tako kot je sam slutil. Kot vaški predsednik je pred leti zasadil sredi zgornje vasi lipo, ki zdaj že daje prijetno senco. Pod to je še zadnje nedeljo s sosedi in sinom Štefanom poselel. Nemudoma je vstal, češ da mora pogledati še na polje, kot bi šel po slovo.

Imel je lep krščanski pogreb. Troje je omenil gospod župnik Alojz Kulmež, ki mu je govoril v slovo: Molil je vsak dan za sreč-

Farni mešani zbor iz Št. Janža v Rožu vabi na

PEVSKI KONCERT
„FANTOV IZ POD GRMADE“
pri Devinu

v nedeljo, 23. septembra 1973, ob 18.30 pri Tišlarju.

Sodeluje godba in šentjanški mešani zbor.

pomagali v boju za našo narodno enakopravnost. Podobno željo je še izrazil prof. Jancko Messner. Vendarle navzoči niso mogli odgovoriti na tovrstna vprašanja. Tudi jaz ne bi vedel tozadevno zadovoljiti svojega rojaka s podeželja.

- Zato sem slej ko prej mnenja, da je
- kritična ter stvarna razprava o raznih
- teoretičnih ter ideoloških nazorih po-
- trebna. Ne smemo pa pri tem zanemar-
- jati konkretnih akcij v prid našim ro-
- jakom ter njihovim pravicam. Iskati mož-
- nosti, kakor ukrepati v dnevni borbi za
- narodno enakopravnost koroških Slo-
- vencev, ni samo naloga gotovih funkcio-
- narjev slovenskih osrednjih ter podežel-
- skih organizacij, temveč vsakega posa-
- meznika, ki se resno zanima za naše
- vprašanje ter želi dejanske spremembe
- južnokoroških razmer.

Janko Kulmež

Slovenski atletski klub vabi vse pristaše in navijače na nogometno tekmo v nedeljo, dne 23. septembra 1973, ob 15.45, na Košatovem igrišču.

Igrala bosta SAK in Launsdorf.

Dom v Tinjah vabi še na nadaljnja romanja in potovanja:

- Od sobote, 29. septembra 1973
- do nedelje, 30. septembra 1973

V PADOVO IN BENETKE

Cena za vožnjo z omnibusom, z ladjo v Benetkah, večerjo, prenočišče, zajtrk in kosilo v Padovi samo 350.— šil.

- V soboto, dne 6. oktobra 1973
- NA SVETO GORO
- IN V POSTOJNO

Cena: za vožnjo in vzpenjačo na Svetogoro 140.— šilingov. — Prosimo za čimprejšnje prijave.

- V soboto, 13. oktobra, in nedeljo,
- 14. oktobra 1973, še enkrat v
- SALZBURG — DACHAU —
- ALTÖTTING

Cena: Za vožnjo in pol-penzion v Altöttingu 380.— šilingov. — Prijave sprejema Dušnopastirski urad do 3. oktobra 1973.

Pismo bralca:

„Gedanken zum Kärntner Problem“ (Bilanz)

Es ist keine Neuigkeit, daß sich in unserem Land um den 10. Oktober die Lage gerne da und dort zugespitzt hat und die deutsche, wie die slowenische Presse sich im Bewußtsein dieser Stunden überempfindlich angekratzt haben. Seit den Vorbereitungen zur 50-Jahrfeier der Kärntner Volksabstimmung, also ab 1969 wurden jedoch die Angriffe in den Zeitungen und auf Flugblättern immer härter, wurde die Lage zusehends angespannter, trat das Minderheitenproblem voll in den Vordergrund. 1970 erreichte dann diese Hysterie ihren vorläufigen Höhepunkt, um zwei Jahre später im Ortstafelkrieg und anderen Ausschreitungen zu gipfeln.

Damals (1970) schienen deutschnationale Kreise durchzudrehen, was verschiedentlich seinen Niederschlag fand, so der Artikel im „Ruf der Heimat“ (Organ des Heimatdienstes) was eindeutig, mag sich der Heimatdienst dann in Erklärungen die das Festgestellte entkräften sollten, noch so gewunden haben, eine arge Provokation war. Zu den Feierlichkeiten in Klagenfurt hat man keine Abordnung der Slowenen eingeladen (es sollte unbedingt vermieden werden, daß die Slowenen eben als Slowenen sichtbar auftreten) und eine Zeitung meinte unfreundlich, daß diese Feier schließlich nicht für die Slowe-

nen gemacht wurde, was deutlich genug war. Weiters hat man sich dann im deutschnationalen Lager darüber erregt, daß einige Abgeordnete zum Kärntner Landtag bei dessen Festsetzung keinen „Kärntner Anzug“ trugen, sozusagen die Uniform jener, nach deren absurden Denken ein Bürger dieses Landes erst dann ein „guter Kärntner“ ist, wenn er diesen Anzug trägt, was ich allerdings bezweifeln möchte. Wer ihn tragen will, der soll ihn tragen, aber wir sind schließlich Menschen einer freien Ordnung, die, so hoffentlich auch anziehen dürfen, was sie wollen! Dann hat ebenfalls diese Kärntner Zeitung unter der Überschrift „Bemerkungsvermerk“ Anstoß daran genommen, daß Klagenfurt an einer Feier (Empfang) teilgenommen haben usw.

Angesichts dieser kindischen Ausfälle, dieser plamablen Haltung, kann man nur zum Schluß kommen, daß dieser Nationalismus ab einem gewissen Punkt die Grenze zu verblödetem Nationalismus überschreitet! Dann die Ereignisse um die Ortstafeln, das Wüten gegen stumme Straßenschilder, welches schließlich in den von Judenhaß (sollte der Vergangenheit angehören) treffenden Ausfällen gegen den österreichischen

Bundeskanzler vor der Arbeiterkammer in Klagenfurt seinen Höhepunkt erreichte und die Bemerkung eines Teilnehmers an einer Protestkundgebung vor dem Zentralfriedhof Annabichl (man konnte das sogar im Fnresehen sehen und hören) „ein kleiner Hitler gehört wieder her!“

Sowas stimmt sehr nachdenklich, wenn man solches auch nicht auf den gesamten deutschen Bevölkerungsteil übertragen darf, da es sich lediglich um Teile dieser Bevölkerung handelt, die dann aber für schlechten Ruf, für verallgemeinerte Artikel in der in- und vor allem ausländischen Presse verantwortlich sind und die Schuld für gesunkenes Ansehen des Landes, nicht bei anderen, sondern am besten bei sich selbst suchen sollten! Es bleibt zu hoffen übrig, daß der Staat bei eventuell wieder auftretenden Entgleisungen dieser oder ähnlicher Art, seine Gesetze, sein Gesicht durch hartes Durchgreifen verteidigen wird, weil das ist falscherstandene Demokratie, also Mißbrauch der Demokratie! Wie oft führen jene an, wenn sie die Haltung der Slowenen kritisieren, daß man nur einmal versuchen solle, sowas in Jugoslawien zu praktizieren, was dann passieren würde. Nun, das erweist sich als Bumerang, denn die selbe Frage könnte man an die Ortstafelstürmer und Bundeskanzlerverhörer richten!

Die Kärntner Slowenen wiederum verhalten sich nach meiner Ansicht auch in wesentlichen Punkten völlig falsch, ebenso die slowenische Presse Kärntens und Sloweniens, sowie Historiker aus dem Nachbarland. So ist es z. B. un-

ZBOR. SVET. MIRKO KUMER:

O položaju gospodarstva na Koroškem

■ Dne 7. septembra je zasedal strokovni odbor za gozdarstvo pri Kmetijski zbornici za Koroško. Zastopnik južnokoroških kmetov, Mirko Kumer, se je seje udeležil in nam o njej poslal tole poročilo:

Načelnik strokovnega odbora Orsini-Rosenberg se je uvodoma spomnil nedavno preminulih sodelavcev zborničnega gozdnega oddelka inž. Riedla in sodelavca Steinbergerja.

Bila sta vestna nastavljenca in je za Zbornico njuna smrt težka izguba.

Nato je poročal o trenutnem gozdno-političnem položaju: Avstrijski gozdni zakon še vedno obravnava. Menda so dodali osnutku večje spremembe, a vedo le to, kar je kmetijski minister na otvoritvi koroškega lesnega sejma povedal. Preden bo predložil osnutek vladi, bo še enkrat poklical zastopnike gozdnih posestnikov k posvetovanju.

Nova ocenitev gozdnih površin za do- ločitev enotnih vrednosti je prinesla gozdarstvu olajšave. Enotne vrednosti so se precej znižale. Imeli smo srečo, da so vzeli za podlago gospodarski donos iz let 1969—70, ko je bil les še cenejši. Tako bo ostalo do leta 1978, ko pride spet nova ocenitev.

Znižanje enotne vrednosti vpliva ugodno tudi na nezgodno zavarovanje, pri katerem so se obremenitve znižale za 20 odst. Dobili smo povišan kontingent za izvoz hlodovine, ki ga pa že zdaj nismo mogli povsem izkoristiti. Raje pre- žagamo hlude v deske, ki gredo dobro v denar. Od celotnega avstrijskega izvoz- nega kontingenta odpade na Koroško 20 odstotkov.

Položaj na lesnem trgu je zadovoljiv. Cene končno le odgovarjajo, saj so se dvignile od leta 1968 od 500 šil. na 1100 šil. za kubični meter smreke ali jelke. Predvidevajo, da bo povpraševanje po rezanem lesu še ostalo in se celo pove- čalo. Ljudje močno gradijo, ker se boji- jo razvrednotenja denarja. Zato bo les še dražji. Za rezano blago dobimo že 2.200 do 2.600 šil. Govorijo pa, da bo dobro blago stalo do 3.000 šil. za kubični meter. Še Japonci so začeli močno po- vpraševati za raznim blagom. Tudi vzhod- ne države so postale v cenah drage.

Države tropskega podnebja imajo v džunglah sicer veliko lesa, manjka pa jim kapitala, da bi zgradile do tja ceste in dobavljale les na trg. Zato še ne mo- rejo konkurirati evropskemu lesnemu trgu.

Industrijski les pa je v ceni zaostal za hlodovino. Dobimo le 335 do 380 šil. za kubični meter. Vendar industrija papirja brusni les zelo potrebuje, zato bodo od- kupi v bodoče bolj ugodni in cene se bo- do dvignile. Zbornica bo sklenila z za- stopniki lesne industrije nov sporazum o

cenah. Zastopniki lesne industrije po- nujajo že 470 šil., mi pa smo mnenja, da naj znaša nova cena za brusni les 500 šilingov. Kmetje naj les zadržujejo, da bodo dobili zanj več denarja. Skandinavi- ci so danes v ceni nekaj višji kot mi. V Nemčiji pa je cena enaka kot jo mi zahte- vamo.

Težave so le pri borovcu, ker sta na Koroškem le dve tovarni, ki borov les predelujeta. Borov les plačujejo danes po 290 do 310 šil. za kubični meter. Ven- dar bomo tukaj dobili pri metru po 40.— šilingov več.

Novi gozdni zakon bo treba dopolniti z določili proti požarom zaradi dima. Na Zilici pri Podkloštru opažamo veliko gozdno škodo. Tudi Labotska do- lina trpi zaradi dima, ki ga oddaja termo- elektrarna v Št. Andražu. Škoda se pozna tudi v Bleibergu. To škodo je treba pre- prečiti ali pa poravnati z odškodnino. Škoda pa povzroča na lesu tudi z zim- skim trosenjem soli po zasneženih ces- tah. Trosenje soli bo treba tamkaj pre- povedati. Škodujejo tudi izpušni plini av- tomobilov, posebno v strminah, kjer voz- niki močno pritiskajo na plin.

Pogajanja za novo ceno industrijske- ga lesa so prinesla podražitev borovine za 40 šilingov. Za listnati les bodo pla- čevali odslej: za jelšo 150.— šil, za bu-

kev in jesen 175—185.— šil., za brezo pa 165.— šil. za prostorninski meter v skorji in pri cesti.

Za smrekov in jelkin brusni les so se težje pogodili. Zastopniki industrije so zelo tarnali, da imajo velike težave pri prodaji papirja in lesenih plošč. Njih ce- ne so vezane na dovoljenje paritetne ko- misije, ki je njih predlog o povišanju ce- ne papirja in plošč zavrnila že dvakrat. Zato je velika razlika med hlodovino in brusnim lesom. Hlodovina da rezani les, ki gre dobro v denar, dočim da brusni les le papir in plošče, ki so v ceni vezani.

Potem dobivamo na Koroškem le slab brusni les, ker vse ravne hlude od 16 cm premera naprej prodajo prodajalci že žagam, in za predelavo ostane le drob- njad in krivuljast les; zato je nemogoče, da bi za tako blago plačevali polovico cene hlodovine.

■ **Kmetijski zastopniki pa so dejali, da danes kmet ni več vezan na za- služek z lesom. Če se zaposli v grad- beništvu, tam gotovo več zasluži. Le no, ga bo proizvajal. Sicer pa bo pustil les rasti kot ga narava sama uravnava, lesna industrija bo pa morala les uvažati iz drage Skandinavije, če bo hotela proizvajati papir. Zadnji popust s strani Zbornice je bil 470 do 500 šil. za kubični meter. Zastop- niki industrije pa so ponudili le 420 do 470 šilingov za jelkin in smrekov brusni les, pri cesti. Tak je bil polo- žaj, ko so se pogajalci razšli. Sestali se bodo ponovno v pozni jeseni.**

OBVESTILO

STARŠEM IN DEKLETOM, KI SO ŽE KONČALE OBVEZNE ŠOLE

Kmetijsko gospodinjstva šola šolskih sester v Št. Jakobu v Rožu prične s poukom dne 2. oktobra. Interne učenke naj pridejo v zavod 1. oktobra.

Ker je v šoli še nekaj nezasedenih mest, so prijave še možne. Poleg tako potrebne strokovne izobrazbe dobijo učenke isto denarno podporo, kot na držav- nih šolah (Heimbeihilfe in Studienbeihilfe), ki znaša v razmerju z dohodki staršev in učnim uspehom za 8 mesecev do 8000 šil. Učenke s prav dobrim uspehom dobijo še 1000 šilingov več. Vse učenke dobijo tudi brezplačne knjige. Poleg dru- gih predmetov poučujejo v šoli tudi strojepisje.

Kmetijsko gospodinjstvo šolo obiskujejo dekleta lahko tudi namesto kme- tijske nadaljevalne šole (Landw. Berufsschule).

Nov zločin nacističnih podivjancev

(Nadaljevanje s 1. strani)

Seveda je zločin na Robežu neprijeten naši budni varnostni službi. Zaradi tega je takoj dala razglasiti, da gre za „spontano akcijo pijanih poedincev“. Po njenem mne- nju tudi ni iskati v ozadju nobene organi- zacije in nobenih političnih vzrokov. Ko pa vendar vsak slepec vidi, da se mora skrivati v ozadju pa še kako močna nacistična or- ganizacija.

Odveč bi bilo na tem mestu znova opo- zarjati na dejstvo, da se nacistom zares ni

godilo slabo v Avstriji po letu 1945. Na Ko- roškem je bil prehod od nacistične na „de- mokratično“ oblast takorekoč popolnoma miren. Oblast je prešla iz ene roke v drugo, brez hudih pretresov. Kot če zgubi kaka stranka pri volitvah in prevzame oblast dru- ga. Tako je bilo. In ravno to se danes ma- ščuje. Gadja zalega, ki so jo negovali leta in leta, s katero so spali v isti postelji, pa so zatrjevali, da je ni, ta gadja zalega se je razmnožila, in zdaj je okuženo, zastrupljeno

Dve služkinji

za dijaški dom HAIMLINGER
nujno išče

MOHORJEVA DRUŽBA.
Celovec, Viktringer Ring 26
telefon 82 6 69
Plača po dogovoru.

skoraj vse.

Lanska jesen je hudo omadeževala ugled Avstrije. A kot kaže, še premalo, da bi ob- last nastopila odločno proti pojavom na- cizma. Za zdaj res še ni bilo smrtnih žrtev med Slovenci. A fizičnih napadov in poško- dovanih je bilo že več. Ali morda ti go- spodje res čakajo, da bo obležal mrtev v svoji krvi prvi Slovenec! Ali bodo potem tu- di to skušali postaviti pred nas kot neko malenkost, kot poulični ali gostilniški pre- tep, kot zadevo pijancev?

Slovenski narod je bil leta 1941, po na- padu na Jugoslavijo, v celoti zapisan smrti. Ljudje, ki so ga obsodili na smrt in ga mo- rili, živijo še danes, spet na odločilnih me- stih. Znova skušajo uresničiti načrte, ki jih jim je prekrižala vojaška zmaga zaveznikov. Ti morilci še do danes niso poplačali ra-

Oglašujte v našem listu!

čuna, ki ga dolgujejo vsemu svobodnemu svetu. Njihovi žepi so spet polni, njihova mesta ugledna, njihov položaj vpliven.

Slovenski narod je bil leta 1941 razkovan na nacistično Nemčijo, fašistično Italijo ter Horthyjevo Madžarsko. Kot hijene so pla- nile te tri nacifašistične sile nad naš narod. Uničile ga niso!

■ **Pretrpeli smo že dovolj. Veliko smo zgubili. A ravno v najhujših časih smo dokazali izredno zvestobo samim sebi.**
■ **Časi, ki nas čakajo, zares niso prijetni.**
■ **Mnogi se bodo dali ustrahovati, mnogi bodo morda celo obupali. A zavedajmo se, da dela čas nam v prid, kljub vsemu,**
■ **kar se dogaja zdaj in kar se bo morda še zgodilo. Jasen dokaz in častna priča so nam vsi tisti, ki se niso zbal nemško-nacističnega žrela, ki so se uprli naci- stičnemu zmaju in mu zbili zobe. Spome- nika na Robežu sicer zdaj ni več. A spet bo stal. In če ga bodo spet razstrelili, ga bomo pa spet postavili. Branili ga bomo. Branili bomo sebe. In zmagali bomo!**

Sattler znan po uspehu! Otroške žametne hlače, kroj in kvaliteta izvrstna, pri Sattlerju, Klagenfurt—Celovec Heuplatz.

Volna, volna, volna! Najnovejše barve, naj- večja izbira! Wollbar pri kapucinski cerkvi, Klagenfurt—Celovec.

nötiges Aufwiebeln der deutschen Bevölkerung, wenn man behauptet, daß die Oberkärntner ledig- lich eingedeutschte Slowenen seien, oder wenn man, die Stärke der Minderheit in Zahlen ausdrückt, die heute wirklich nicht mehr den Tatsachen entsprechen. Die Kärntner Slowenen hatten 1890 noch einen Anteil von 28,4 Prozent an der Gesamtbevölkerung des Landes, also von 361.000 waren 103.000 Slowenen, was kein vernünftiger Mensch bestreiten wird. Sogenannte Windische sind nicht verzeichnet. Man kann aber nicht auf Grund dessen, was längst gewesen ist und sich zweifelsohne geändert hat, Hoffnungen, Wünsche und Forderungen aufbauen, weil sich das als Kartenhaus entpuppen würde.

Ich habe weiters schon einmal in der sloweni- schen Presse festgestellt, daß auch mit Überpin- selung und zusätzlicher eigenmächtigen Be- scheinung von Ortstafeln, Hinweischildern und Häusern, keine geeignete Maßnahme gesetzt wird, berechnete Forderungen durchzusetzen oder zu beschleunigen und gerade jetzt um so unverständlicher ist, wo die Republik Österreich aufrichtig bemüht ist durch verschiedene Stellen und Gremien die Volksgruppenrechte vom Pa- pier weg Wirklichkeit werden zu lassen und es nebenbei auch zu dem von den Slowenen ge- forderten Kontaktkomitee gekommen ist. Ich ha- be es auch nicht gutgeheißen und das den bei- den slowenischen Organisationen mitgeteilt, daß sie damals nur wegen einer einzigen Person (Dr. Einspieler) die Teilnahme an den Beratun- gen in Wien abgelehnt haben.

Was nun, um noch einmal auf die Tätigkeit des „Demokratischen Ausschusses für Südkärnten“ zurückzukommen, Aufschriften wie: „IRA, hilf uns — oder ist unser Freund“ betrifft, so müs- sen solche Bemerkungen entschieden verurteilt werden, da die Tragödie Irlands gerade durch die „IRA“ (irische Befreiungsarmee) schon schlimm genug ist und die „Arbeit“ der arabi- schen Befreiungsfront (auch Organisationen dies- er Art) die Welt in Schrecken und Leid verset- zen. Die IRA nennen, heißt gleich Terror wollen und das müßten auch jene Landsleute, die sich sonst voll und ganz auf die Seite der Slowe- nen stellen, sich mit ihnen solidarisch erklären, entschieden und heftig zurückweisen! So dürfen wir nicht anfangen und jene radikalen Slowenen leisten damit ihrer Volksgruppe den denkbar schlechtesten Dienst und haben keinen Grund, darauf vielleicht noch stolz zu sein!

Ich bin davon überzeugt, daß die überwälti- gende Mehrheit der Slowenen solch gefährliches Ansinnen anprangern.

Und abschließend noch zu den Denkmälern die in ihrer Zahl sprunghaft zunehmen. Ich per- sönlich sage ganz offen, daß ich als junger Mensch, durch Nichterleben des Abwehrkampfes und des zweiten Weltkrieges, keine tiefe Be- ziehung zu diesen Ereignissen habe und mir diese auch nicht durch Traditionsträgerei und ähnlichem „anerziehen“ lasse! Meine Meinung ist auf heute bezogen, also wie ich zu diesen Dingen von meiner Sicht aus stehe. So bin ich im Laufe der Zeit zu dem Schluß gekommen,

daß Denkmäler (zumindest bei uns in Kärnten) lediglich Belastung darstellen, weil das Gedäch- nis, das man an ihnen feiert, mehr der Demon- stration dient und nicht selten zu provokanten und gehässigen Ausfällen führt. Dabei kann z. B. beobachtet werden (Gedächtnisstätte an der Gurkerbrücke) daß man sich Termine für die je- weiligen Feierlichkeiten aussucht, die wegen ihrer Empfindlichkeit (so um den 10. Oktober) bekannt sind, weil nämlich das Gedenken an die Maitage 1945 im Mai und nicht im Oktober be- gangen werden sollten, aber man wird schon wissen warum!

Slowenische Stellen im In- und Ausland be- zeichnen dieses Denkmal als Provokation ge- genüber den Slowenen und Jugoslawien, weil diese Steine, so dieses Lager, dem Andenken an „Naziverbrecher“ dienen. Ich bin nicht davon überzeugt, daß alle Kärntner, die in diesen Mai- tagen 1945 verhaftet und über die Grenze ge- bracht würden, gefährliche Nazi oder Kriegs- verbrecher waren. Weiters gibt zu denken, daß deutsch-nationale Kreise der österreichischen Be- hörde quasi in den Rücken fallen und die Ver- öffentlichung der Dokumentation als unwahr hin- stellen, wenn sie behaupten, daß nicht 96, son- dern „mindestens“ 205 Kärntner als vermißt gel- ten.

Also geht es den deutsch-nationalen Verbän- den nicht um das Gedächtnis an die tatsächlichen Opfer, sondern anscheinend nur um den Rausch, möglichst viele Namen auf den Tafeln unterzu- bringen. Für mich und viele andere hat die Aus-

sage der Behörde Gültigkeit, denn nur diese ist amtlich! Was letztlich noch die Partisanengräber- und Denkmäler betrifft, so empören sich hier wieder die Deutschnationalen (siehe Ebental usw. usw.) in deren Augen illegal kämpfende Menschen (Armeen) im 2. Weltkrieg, vor allem aber die „bösen Partisanen keine Menschen wa- ren und sind und für sie ist die Aufstellung oder Pflege von solchen Gedenkstätten eine Provo- kation, wo obendrein die Steine nicht aus Öster- reich stammen sollen, sondern aus Jugoslawien und dort sind immerhin die Steine schon „an- ders“ als bei uns!

So muß man über kurz oder lang zu dem Schluß kommen, daß für Kärnten solche Ge- denkorte, die auf beiden Seiten wie Pilze aus dem Boden schießen, nichts Positives bedeuten, da man bei uns nicht fähig ist, oder es nicht sein will, schlichtes und vor allem normales Toten- gedenken zu feiern! Wenn man aber auf solche Steine schon nicht verzichten kann, dann mögen doch beide Seiten aufhören, sich diesbezüglich der Provokation zu beschuldigen und so immer neuen Unfrieden ins Land zu bringen! Man könn- te auch anders und ohne Kriegerdenkmäler na- tionalen Kult betreiben und die Vergangenheit huldigen! Man muß sich nur fragen, wohin das alles führen soll, — in den Himmel bestimmt nicht, wohl zur Hölle!

Herbert Guttenbrunner
Köttmansdorf

SAK pod Nežmahovim vodstvom

■ Čeprav je SAK izgubil svojega trenerja prof. Staneta Mavčiča, se je klubu posrečilo pridobiti moštvo izkušnega igralca prof. Karla Nežmaha iz Velenja, ki je hkrati tudi prevzel vlogo trenerja. Preteklo nedeljo se je napotila ekipa SAK v Guttaring, ki je nastopila proti tamkajšnji enajstorici.

Guttaring — SAK 1:7 (0:2)

Pred igro je trener Karl Nežmah nazkazal moštvu nekaj taktičnih variant, ki so žele na igrišču lepe uspehe. Od vsega začetka je prevzelo iniciativo na igrišču moštvo SAK in bilo je le vprašanje časa, kdaj bo SAK dal svoj prvi gol. Po 20 minutah je bilo tako daleč: po krasni podaji Pandla, je zadel Jože Fera prvič v črno. Kmalu nato pa je Peter Waldhauser s sijajnim prostim strelom poslal žogo drugič v nasprotnikovo mrežo. Ko pa je nasprotno moštvo kondicijsko totalno propadlo, so padali goli kot zre-

lo sadje. V tej fazi je SAK dominiral tako močno, da si je nasprotnik pomagal le z grobo in nefair igro. Tako je prišlo tudi do izključitve dveh nasprotnikovih igralcev. Kot običajno so domači gledalci psovali naše nogometase s „čuši“ itd. Po končani tekmi so morali funkcionarji Guttaringa ščititi sodnika pred divjo publiko.

Gole so dali: Fera (4), P. Waldhauser, V. Waldhauser in Woschitz.

Igrali so: Wakounig; Woschitz, Hribar, Lampichler, Oraže; P. Waldhauser, Wrolich, M. Pandel; Singer, Fera, V. Waldhauser.

■ Prihodnjo nedeljo igra SAK proti Launsdorfu, ki je trenutno na prvem mestu in s katerim hoče poračunati SAK še stare račune iz lanskoletne sezone, ko je SAK izgubil na domačem igrišču v odločilni tekmi za prodor v prvi razred z 0:1. Igralci računajo z močno podporo slovenskega občinstva.

Tekme nacionalne lige

■ V sedmem kolu avstrijskega prvenstva je moral graški Sturm v domačem derbiju v igri z GAK oddati eno točko; 0:0 je bil rezultat. Sturm je še zmerom na 1. mestu in ima 13 točk. Tri točke manj imata dunajska Avstrija in linški VÖEST itd. Domače moštvo Radenthein/Beljak je bilo tokrat prosto.

RADENTHEIN/VSV — WERDER BREMEN 4:2 (2:1)

Nemško zvezno moštvo Werder Bremen, ki je v soboto v Münchnu igralo z nemškim pr-

vakom Bayernom 2:2, je bilo v nedeljo v Beljaku pred 5000 navdušenimi gledalci kar izdatno premagano. Korošci so tokrat igrali moderen nogomet in dali Nemcem pravo lekcijo, kako se mora igrati nogomet danes. Gostje iz Bremna so morali oditi z igrišča poraženi s štirimi goli, domačini so jih dobili le dva. Gostom se je poznala utrujenost sobotne tekme z Bayernom. Assauer, Kamp in Görts so bili najboljši igralci pri Werder Bremnu, medtem ko je treba pohvaliti na koroški strani nogometase: Neuwirtha, Ortnerja, Steringa in novo zvezdo v moštvu Jugoslovana Zambato, ki je prvič igral v enajstorici in se že tudi odlikoval z enim golom.

Zanimivosti

NAKODRANI LUMP

Gianni Morandi snema že svoj tretji »nemuzikalični« film; ker mu je že osemindvajset let, kar pomeni, da je že čas, da začne resno misliti na svoje delo (ko je pel, je mislil neresno?). Film, ki ga snema skupaj z Maurizioom Areno v Rimu, se imenuje Družba z omejeno odgovornostjo. Njegova vloga je vloga »simpatičnega lumpa«, zaradi česar so mu močno nakodrali lase...

KOMIČNI ZVEZDNI PRAH

Alberto Sordi in Monica Vitti sta se spet našla: prvič sta nastopila skupaj v filmu Ljubezen moja, pomagaj mi, zdaj sta posnela Zvezdni prah (režiral ga je Alberto Sordi sam), zgodbo o potujoči igralski skupinici, katere zvezdi sta kajpada komik Alberto in subreta Monika. »Mislim, da sem rojena subreta,« je rekla Monica Vitti.

LEPI MARCELLO MED INDIJANCI

V Franciji snemajo zadnje prizore filma General Custer z Marcellom Mastroiannijem in Catherine Deneuve v glavnih vlogah.

S HIPNOZO PROTI BRADAVICAM

Ameriški psihiater dr. Owen Surman trdi, da je najuspešnejše zdravilo za bradavice — hipnoza. V petih tednih je enkrat na teden hipnotiziral 17 ljudi, starih od 9 do 38 let. Vsem pacientom so pred seansami povedali, da jim s hipnozo odstranjujejo bradavice. Uspeh je po-

trditvah dr. Surmana izreden: pri šestih pacientih so po dveh mesecih izginile vse bradavice, pri treh drugih pa je v enakem času izginilo 75 odstotkov teh neprijetnih izrastlin.

LOV NA... PEŠCA

Tuji udeleženci svetovnega prvenstva v plavanju v Beogradu so se izredno pohvalno izrazili o jugoslovanski prestolnici in o njenih prebivalcih. Le vožnjo avtomobilistov so ocenili za... smrtno nevarno. Nič čudnega, če so v takih okoliščinah poskrbeli za novo definicijo zebra-prehodov za pešce. Po njej so zebre v Beogradu tista mesta, kjer je mogoče povoziti (ali vsaj ogroziti) večje število pešcev hkrati, kot pa na cesti sicer...

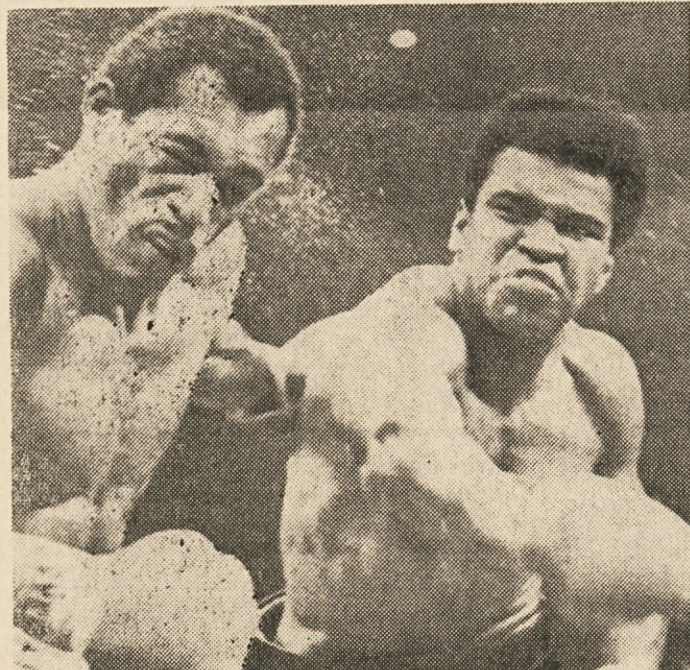
LJUBEZEN NA VLAKU

Romy Schneider snema svoj novi film Vlak, ki ga režira Francoz Pierre Granier-Deferre. Njen soigralec je Jean-Louis Trintignant. Zgodba je iz leta 1940, dogaja se na zadnjem vlaku (v vagonu za živino, kjer junakinja sreča svojo veliko ljubezen, Trintignanta), ki bo prešel demarkacijsko črto in bo prišel na cilj v devetih dneh.

Snemajo torej skoraj vsak dan na drugi postaji.

»To je najlepša ljubzenska zgodba, kar sem jih kdaj brala, pravi Romy Schneider; snemajo jo po Simenonovem romanu.

Vlak bo prišel na francoska platna meseca oktobra.

BOKS

Na levi sliki: Bivši absolutni svetovni prvak v boksu Clay, se je uspešno revanžiral po točkah nad Kenom Nortonom v 12. rundi. Tako se mu je oddolžil za poraz, ki ga je doživel 31. marca t. l. v San Diegu.

NOGOMET

Tekma med Vienno in Avstrijo Celovec, se je končala na Dunaju s tesno zmago Korošcev 0:1. Avstrija se je s to zmago uvrstila na 6. mesto. Na sliki: krilec Liesner je (Vienna) uspešno z rokami ubranil močan Jagodičev (Avstrija) strel, potem ko je bil Viennin vratar že premagan. Seveda je bila to čista enajstmetrovka, ki jo je gotovo realiziral najuspešnejši strelec Celovčanov, Emmerich.

KSAVER MEŠKO:

20

V koroških gorah

NOVELE

Z desnico si je šel naglo in trdo čez oči, čez čelo, ki mu je kakor gorelo, je začutil v roko.

„Ne, niso sanje, buden sem. Ubil sem ga — ubil kakor — mačko.“

V hipu se mu je zazdelo, da vidi mačko na dnu potoka, s kamnom na nogi, mrtvo. Voda jo pošastno guga sem in tja, a s kamnom obtežena noga jo drži na dnu, da je voda ne dvigne, ne odplavi; druge tri so ji široko razprte, ob šapicah zakrivljene, kakor bi po nekom segale. Po kom? Po Tomažu, svojem morilcu? Po njem — Tomaževem morilcu?

Strašnejša in strašnejša groza je legla nanj. Še pozneje se je večkrat spominjal, spominjal s strahom, kako mu je vse telo ledenelo: prav kakor bi se mu okrog vsakega uda ovijal, počasi, strahotno počasi, da bi bilo trpljenje tem občutnejše in bi trajalo tem dalje, leden obroč, tako težak, tako tesno in boleče ga oklepajoč, kakor bi mu zalivali ud za udom z ledeno mrzlim svincem. Tako strašen je bil ta pritisk, tako neznosno breme, da so mu ledenele tudi misli. Ni mogel več misliti; le da bi se zgrudil, tako je bil utrujen, in bi tudi izdihnil, si je zaželel. Pa je bil ta-

ko ves vkleknjen v ta led in svinec, da se še zrušiti ni mogel. Stal je kakor kip. In trpel, blazno trpel.

Le počasi, neusmiljeno počasi so popuščali ti strahotno mučilni vijaki. Kakor bi se iz smrti zbuja, se mu je polagoma, nekako obotavljaje se vračalo življenje, zbujala zavest. Nenadno je obupno kriknil: „Tomaž!“

Sklonil se je, močno potresel ležečega: „Saj te nisem nameraval tako hudo, Tomaž! A moja jeza, ta nesrečna jeza!“

Tomaž je ležal tih in pokojen. Peter se je sklonil k njemu, mu nalahko pobožal lice, kakor bi ga nameraval s tem potolažiti, prositi ga odpuščanja; da je obraz že ves mrzel, je začutil.

„Res mrtev?“ je bolesto zavzdihnil, pograbil svečo, pokleknil, posvetil prijatelju v obraz. Res, mrtvaško bled, iz ust mu silijo krvave pene. Oči pa, groza, široko odprte, polne divjega strahu, da je vrglo Petra kar nazaj in je naglo zamižal, samo da ne bi videl tega strašnega pogleda. Spomnil se je, da je nekje bral, kako se vtisne v oči umorjenih mrličeva podoba. V teh groze polnih pa brž tudi sovražno grozečih očeh je pa vtisnjena njegova podoba, morilčeva podoba.

Dolgo je klečal sključen ob mrliču; drhtel je, da so kapljice s sveče padale rajnemu na obraz, na obleko in na tla ob mrliču.

Le počasi se je umirjal, da je mogel nekoliko razmisliti, kaj mu je zdaj storiti. S težavo, kakor ves zdelan in okorel starček, se je dvignil, postavil svečnik na mizo; stopil je k postelji, jo z nekako svečanostjo odkril, vzela z nje že precej umazan prt, ga zvil, položil na klop ob mizi; s

počasimi, čudno svečanimi koraki je stopal k stari skrinji v kotu sobe, s tresočo se roko vzel iz nje opran hodni prt, pogrnil ga čez posteljo, skrbno kakor za mlado, razvajeno nevesto, poravnal ga in zgledil vse nepotrebne gubice. Stopil je nazaj k mrtvecu, s težavo — bolno je začutil, da mu je v teh kratkih trenutkih vsa telesna moč splahnela kakor kozarec vode, na izsušeno zemljo zlit — ga dvignil, na posteljo ponesel. Ko je videl, kako je ranjena glava okrvavila snažni prt, ga je streslo. In oči mrličeve s svojim belim, presunljivim pogledom so ga spet oplasišile. Počasi jih je zatisnil; a toliko da je roko odmaknil, so se veke že širile. Izvlekel je iz žepa star, umazan mehur, v katerem je hranil drobiž, poiskal dva bakrena kovanca po štiri krajcarje, zatisnil mrliču spet oči, položil na vsako oko po en kovanec, pokrižal mrliča na čelo in pogrnil čez čelo in čez oči konec prta, ki ga je bil prej za vzglavje potlačil. Roke mu je obzirno, nekako nežno sklenil, izvlekel iz žepa svoj stari molek, na poti v mesto ga je bil imel s seboj, ovil mu ga okrog rok. — „Pomoli zame pri Bogu Tomaž!“ je mrmral trudno, vendar z zaupanjem in velikim prepričanjem, da bo Tomaž storil tako. Iz omarice na steni je vzel steklenico z blagoslovljeno vodo in porcelanasto skodelico, nekoliko okrušena je bila ob robu. Natočil je vanjo do polovice vode, pokropil mrliča, počasi, poltiho govoreč: „Bog ti daj večni mir in pokoj, Tomaž!“ Postavil je skodelico ob svečnik na stol. „Naj ga pokropi po krščanski navadi, siromaka, ako kdo pride v mlin!“ je pomišljal.

Ko je bilo to opravljeno, je postal, ogledoval se po sobi, kakor bi iskal, kaj bi bilo treba še storiti. Da je za zdaj najpotrebnejše uredil, se mu je zazdelo.

Rad naju ima

(Zgodba iz življenja)

Zbudila sem se, ko je bilo sonce že visoko. Vroče mi je bilo in odrinila sem odejo. Zunaj je bilo jasno, niti najmanjšega oblaka ni bilo videti. Tako je bilo vedno na deželi.

Pred mano se je razprostirala dolina, vsa obsijana od sonca, takšna, kot sem jo videla vsak dan počitnic. Zvonik, majhne hišice, marsikje še s slamo krite, so se stiskale okrog cerkve.

Nedelja je bila, z babico sva se odpravljali k pozni maši. Trava, vsa bleščeča od jutranje rose, mi je prijetno hladila razprskane noge. Med zadnjimi sva vstopili v cerkev. Pogledi vseh so se zapicili v naju. Od zakristijskih vrat se je slišalo rahlo pozvanjanje zvončka, župnik je povzdignil svoj glas.

Nenadoma se je srečal moj pogled z očmi nekega prikupnega fanta. Gledala sva se, brez sramu, brez zadrege. Babica me je sunila s komolcem, zdrznila sem se in jo postrani pogledala. Nasmehnila se je, ni bila huda. Bilo je tako vznemirljivo, da sem kar naprej prelistavala molitvenik.

Zadnji akordi orgel — in maša je bila končana. Zrinili smo se skozi ozka vrata. Zaostala sem. Z očmi sem med množico pisanih kril iskala babico. Zagledala sem jo; a še preden sem utegnila steči k njej, me je prehitel oni fant, s katerim sva se spogledovala. Prijel jo je pod roko in ji nekaj dopovedoval. Prikimala je in se ozrla.

„Le pojdi,“ je zavpila meni od daleč.

Fantje in dekleta so se zbirali za cerkvijo, bil je vaški ples. Pristopil je visok in močan, me prijel za roko in rekel:

„Janez sem; pa ti?“

Plesala sva dolgo, zadnji pari so že odhajali, ko sva se odpravila tudi midva. Nebo na vzhodu se je rahlo rdečilo, ko sem se tiho plazila mimo babičine sobe. Tako prijetno je bilo leči. Še sem slišala nežno božanje besed: „Rad te imam, tako zelo rad, zelo rad. Veš, že takrat, ko sem te prvič videl, sem se zaljubil.“

Topel junijski veter je rahlo vel čez travnik, dišalo je po pokošenem senu, črički so cvrčali, nekje daleč je kikirikal petelin. Čez nekaj dni sem se vrnila v mesto.

Minili so meseci, vsi so vedeli, da pričakujem otroka. Sosedji so me zbadali, češ „pankrt“ si je šla iskat na kmete.

Jokala sem. Brat in mama sta me tolažila. Janez pa ni pisal, ni mi poslal niti pozdrava. Pozabil me je. Kako hitro! Bila sem naivna, sem si očitala. Želela sem si, da bi umrla, toda brat mi je dajal moči, vlival mi je zaupanje in voljo do življenja.

„Saj nisi sama,“ mi je govoril. Mama mi je prigovarjala:

„Piši mu! Saj ne ve, kako je s teboj. Mor-da bo vesel, poročila se bosta.“

Molče sem odkimala.

Mesec dni kasneje so se ljudje čudili

bratu, ko je v zgodnjih jutranjih urah v spodnjicah tekkel po ulici do prvega telefona. Nekaj minut kasneje se je pred hišo ustavil rešilni avto. Šla sem, mirna sem bila kot še nikoli, brat je stal na stopnišču, prijel me je za roko, gledal me je, stisnil za konce prstov, dlani je imel vlažne, in tiho je rekel: „Drži se.“

Že četrte ure kasneje sem rodila zdravo punčko z dolgimi črnimi lasmi, prav takšnimi, kot jih ima Janez.

Prve rože od mame, brata in znancev so me neizmerno ganile. Srečna sem bila in komaj sem čakala nedelje. Nemirno sem postajala ob oknu. Potem sem zagledala brata. Pohitela sem k vratom. „Vilko!“ sem zavpila in stekla po dolgem hodniku. Brat me je od veselja objel in zavrtel po sobi. Ljudje so naju gledali in se smehljali. Sedla sva, moja roka je mirno počivala v njegovi. Gledal me je in se nasmehnil. Želela sem si, da bi bil to Janez.

„Saj boš kmalu doma, tako težko te že čakamo... vaju čakamo,“ se je popravił.

ZADNJI DAN

Sonja je bila tisto jutro točna kot vedno. Nekaj minut pred sedmo je že sedela ob telefonski centrali. Pripravila si je zeleno mapo z napisom TELEGRAF, TELEFON, naravnala uro in čakala.

Ob sedmih je postalo živahno. Zvonili so naročniki, ki jih je Sonja prepoznala že po glasu. Bili so velika družina, ki si že navsezgodaj vošči dobro jutro.

Sonja je zabeležila že veliko prijav. Spet je pozvonilo. Vključila se je: „Prosim?“

„Naročam številko 51122. Bo kaj kmalu?“

„Ne bo. Veliko jih je pred vami. Edino, če daste pod NUJNO.“

„Oho, bi radi, da bi pošta več zaslužila!“

„Kakor hočete! Torej navadno. Samo, prosim, ne urgirajte že po petih minutah!“

„Kako smo pa danes spet slabe volje!“ Glas na oni strani žice kar ni mogel končati pogovora. Že so se oglasili drugi in zahtevali zvezo. Bila je zamišljena. Le ni torej mogla prikriti, da jo nekaj teži. Nervozno je grizla spodnjo ustnico. List papirja je popisala z nerazumljivimi čačkami. Za hrptom so ji enakomerno odmevali udarci, s katerimi so pismonoše žigosali pošiljke. Zdelo se je, kot bi tekmovali med sabo, kdo bo hitrejši. Včasih jo je kdo izmed njih premeril z usmiljenim pogledom.

Vstopila je drobna črna ženska in hladno pozdravila. Z zamudo je zasedla svoj prostor. Stranke so jo že čakale. Postregla jim je. Nato je zbrala nekaj števil in jih pomolila Sonji:

„Tega ni treba nikamor beležiti. Veži na moj telefon!“ Pogovarjala se je s tovarno opeke, s cementarno, z zidarskim mojstrom...

„Hišo bo gradila, pa mora štediti tudi pri te-

Ob slovesu mi je bilo hudo, vendar sem zadrževala solze, četudi sem vedela, da jih ne bom dolgo. Mahal mi je, ostala sem sama. Zdrznila sem se, ko me je soseda pri-jela za ramo.

„Vaš mož je pa zelo srečen,“ je rekla.

Bilo mi je kot bi me nekdo polil z mrzlo vodo. Zarila sem glavo v blazino in jokala, jokala. „Oh, Janez, le na kaj misliš ta trenutek? Ali si lahko predstavljaš, da imaš tukaj nekoga, ki bo iz dneva v dan večji, iz dneva v dan bolj podoben tebi?“ sem šepetala. Zaspala sem; šele jok moje punčke me je predramil.

Vrnila sem se domov. Brat je pripravil košarico, očka je kuhal mleko „za Lilico“ in se smehljaj. Mama ga je pogledala.

„Saj bo došla,“ je rekla.

„Kaj, ona da bo došla? Saj je še otrok,“ se je vznemiril.

Smejali smo se, bili smo srečni, toda vse le ni bilo tako, kot bi moralo biti. Nekdo je manjkal, ne njim, ampak meni, midve, z deklico sva bili sami.

Preteklo je šest mesecev, nihče ni sporočil Janezu, da ima v mestu otroka, tudi babica ni nič rekla.

„Saj me nič ne sprašujejo po tebi,“ je

(Nadaljevanje na 8. strani)

Srečanje

Koraki... spet ti koraki
in polna ulica ljudi...
Pred mano stojiš ti
in nikamor se ti ne mudiš.

Nisem te videla,
a ti si me uzrl,
tvoje modre oči so me iskale.
Kajne, dragi, iskale so me
in ustnice so šepetale: Pridi!

Prišla sem in srečala sem te...
Ti molčiš,
s pogledom pa mi govoriš
in prosiš me: Ostani...!

Anita

Upravnica se je končno le vrnila. Pomela si je roke in prešela denar.

Sonjo je premerila od nog do glave:

„Že imaš novo službo?“

„Kje pa! Tudi upanja nimam, da bi jo dobila.“

„S prijateljico sem govorila. Lahko greš k njej za gospodinjsko pomočnico.“

Sonja se je ta hip zalotila, kako zelo zavida svoji upravnici. Nič ji ne ogroža njenega mesta v službi. Namesto nje pa bodo postavili avtomatsko centralo in nemara ji res ne preostane drugega, kakor da gre za gospodinjsko pomočnico. —

Pozvonilo je.

„Telegram imam,“ je dejala telegrafistka.

„Kar začni!“ se je oglasila Sonja.

Najprej si je zabeležila službene podatke, nato je osupnila:

„Trenutek — počakaj!“

Telegram je bil zanjo. „Nekaj se je moralo zgoditi. Še tega mi je treba!“ je Sonja rekla sama pri sebi. Zbrala se je. Pograbila je slušalko, ki ji je malo prej zdrsnila iz rok.

„Lahko nadaljuješ, je dejala v slušalko. „Povej, ali je kaj hudega.“

„Kaj bo hudega!“ je z debelim glasom dejala uslužbenka na oni strani. Sonja je s tresočo se roko pisala:

„Draga Sonja!

Ne obupaj zaradi službe!

Stric Tine je našel novo.

Pridi!

Tvoja mama.“

V očeh so se ji zasvetile solze sreče. Ni utegnila še enkrat prebrati vsebine. Preveriti je morala, če pari v centrali govorijo. Šest ljudi je živahno klepetalo. Zanje je bil to čisto navaden dan.

M. M.

Dober računar

Učitelj: „Jožko, denimo, da ima mati pet otrok, pa samo štiri krompirje. Kako jih bo razdelila, da bodo vsi otroci zadovoljni?“

Jožko: „Krompirjev pire bo naredila.“

zaračuni, denarja bo, upam, dosti. Zbogom, Joža.“

Cerkovnik, mož malo besed, je molče, z začudenjem gledal mlinarja, poslušal njegovo govorjenje in naročilo. Že se je Peter obrnil in odhajal, ko se je vendar odločil in spregovoril: „A kako je umrl, ta ubogi Tomaž? Pa nič ni bilo slišati, da bi bil bolan. Tudi spreviden ni bil. — Slišiš, Peter, v mesto greš, praviš? Pa bo treba vendar k fajmoštru, da se pogovorita. — H gospodu stopi, Peter, ti pravim!“ je klical za Petrom, ki je odhajal, kakor bi mu to ne bilo nič več mar in bi ne bil ničesar slišal.

Odšel je v mesto — naznanit se sodišču.

Ker je storil krvavo dejanje v hipni jezi — tudi občina ga je opisala za mirnega moža, vendar človeka nagle jeze — in ker se je sam naznanil, vse brez zakrivanja in olepševanja priznal, so ga obsodili samo na dve leti ječe.

Vrnil se v „Pekel“ in svoj mlin ni; poldrugo leto po obsodbi je v ječi umrl.

V MLINU

Ozka gorska soteska, široka dovolj le za grapavo cesto, potok in mlin. Ob obeh straneh potoka grmičevje; nekoliko višje na pobočju gore se pričenjajo smrekovi gozdovi, stari in temni; v košati in bahavi mogočnosti se vzpenjajo skoraj do vrha gore; sleme je samo golo, sivkasto skalovje. Majhne pol ure pod mlinom se tesen širi, polagoma se razlije v zmerno prostrano dolino. Tu leži kakor na razprtih dlani božji pokojna vas z osmimi hišami.

Mlin je že star, za oko precej zapuščen in zanemarjen. Stari mlinar Jakob je vaje takega, kakršen je. Tako je zrasel z njim, da bi zbolelo in bi se mu zdelo, da njega

napadajo, sekajo in žagajo, če bi dovolil kaj podirati, pre-narejati, popravljati. Misli je večkrat na to in, če ga je kdo dobrohotno opomnil, da bi kazalo to in ono popraviti, je to misel tudi povedal: „Do moje smrti bo že držalo. Po-tem naj drugi naredo, kakor se jim zljubi.“

Res, za koga bi naj tudi popravljaj? Sam je na svetu. Spodaj v vasi mu res živi bratranec, ki ima kopicco otrok, ne pa preobilo obložene mize. Enemu izmed teh otrok bo menda že treba mlin zapustiti. Dobro bi morda bilo, če bi se eden izmed dečkov za mlinarja izučil; a da bi se učil pri njem, ne, takih skrbi in takega nemira si v svojem enoličnem, samotnem življenju nič ne želi. V mladosti je razmišljal in sanjari res tudi on, da bi ne bilo nap-ačno, celo lepo bi bilo, če bi prišla mlada nevesta v mlin. A oče je umrl, ko je bilo njemu že nad štirideset let. Ostal je sam z materjo. Ta je pa bila tako dobra žena in tako pridna gospodinja, da bi nobena mlajša ne mogla biti boljša in skrbnejša, in najsi bi bila tudi njegova izvoljena nevesta in žena.

Tako so leta minevala.

Ko je pa mati, devetdesetletna skoraj, zatisnila oči, je bil za ženitev že prestar in tako vaje samotne in sam-skega življenja, da na ženitev ni nič več resno mislił.

Tako se je postaral. In je vso skrb in ljubezen posve-čal delu, mlenju. Ker je bil do pičice natančen in pravičen pri delu in meri, so mu ljudje zaupali. In so nosili in vozili v njegov mlin ne samo vaščani doli iz doline, ampak tudi iz oddaljenih naselij in iz vseh po hribih naokrog raztre-senih hiš in bajt.

(Dalje prihodnjič)

Oddahnil si je.

Počasi in resno, svečano skoraj, kakor je delal vse, je segel po drugem stolu pri mizi, postavil ga k postelji, sédel, nagnil se proti mrliču, naslonil se z levo laktjo na posteljo, kakor da bi bil rad mirno počivajočemu čim bliže. Pogovoriti se bo treba z njim o misli, ki hodi z njim že, odkar je spoznal, da je Tomaž mrtev; o misli, ki se mu je navešala na noge, da je stopal tako težko po sobi, mu vodila mu pa roko, da je delal vse tako varno. Resno bo treba še vse premisliti, porazgovoriti se, potem narediti odločen sklep in — pošten konec...

„Bog — moj Bog, pomagaj mi!“

Do jutra je prebedel tako...

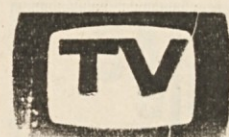
VI.

Drugo dopoldne je cerkovnik Ozmec pred hišo obre-zoval repo, pomagal mu je dvanajstletni sin.

Kar sta zagledala, da počasi prihaja proti njima mlinar Peter Žgank. Zazdelo se je cerkovniku, da je mlinar čudno prepal, ves nekako strt in postaran.

Ko je prišel do njiju, je počasi privzdignil veliki stari klobuk in, zroč bolj v repo kakor v mežnarja, je govoril nekako slovesno: „Ponoči je pri meni izdihnil Tomaž Pe-tek, saj ga poznaš, Joža. Pa mu boš skopal grob, kajne? Zvoniti bo tudi treba, trikrat na dan, po pol ure. Plačam jaz; Tomaž — Bog mu daj dobro — je bil siromak. Jaz grem zdaj v mesto; če se ne bi morda o pravem času vrnil, na stolu ob mrliču je denar za pogreb in za zvonje-nje. Tu imaš ključ od mlina, Joža. In te prosim, bodi tako dober, poglej popoldne v mlin, nikogar nimam. Pot si le

tedenski program

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 23. 9.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji. — PONEDELJEK, 24. 9.: 13.45 Informacije — Koroški ansambli. — TOREK, 25. 9.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 13.45 Informacije — Športni mozaik — Za krmilom. — SREDA, 26. 9.: 13.45 Informacije — Narodno-zabavni ansambli — Lev Detela: Nova slovenska literatura — VIII. — CETRTEK, 27. 9.: 13.45 Informacije — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev. — PETEK, 28. 9.: 13.45 Informacije — Tam, kjer so trojne Libuče... (O hišnih imenih govori ek. sv. Mirko Kumer). — SOBOTA, 29. 9.: 9.05 Rubrika za jugoslovanske delavce v Avstriji — Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 23. septembra: 16.30 Za otroke od 6. leta dalje: Deset majhnih psov — 16.40 Za otroke od 11. leta dalje: Woobinda — 17.05 Za mladino od 14. leta dalje: Tako se igrajo... v Aucklandu, lahko noč za najmlajše — 18.00 V nedeljo ob šestih — 18.30 Na koncu poti — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Šport — 20.10 Kristjan v času — 20.15 Rože za državnega pravdnika — 21.50 Šport in čas v sliki — nočna izdaja.

PONEDELJEK, 24. septembra: 18.00 Znanje — aktualno — 18.25 Tako se igrajo... v Rotorui, lahko noč za najmlajše — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Ljudje na renču Shilo — 21.10 Otroci v našem okolju — 21.30 Film — 22.20 Čas v sliki — nočna izdaja.

TOREK, 25. septembra: 18.00 Walter in Connie: Tečaj angleškega jezika — 18.25 Tako se igrajo... v Južnem morju; lahko noč za najmlajše — 18.30 Raji živali — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Kaj sem? — 21.05 Mestni pogovori — 22.20 Čas v sliki — nočna izdaja.

SREDA, 26. septembra: 10.00 Televizija v šoli: Pridi zdrav domov — 10.30 Gost pri Gisbertu Hokeju — 11.00 Program za delavce: Bučeca postelja z nebom — 16.30 Za otroke od 6. leta dalje: Umazanec — 17.05 Gradbišče: Otroci za otroke — 17.45 Za otroke od 1. leta dalje: Antena — 18.00 Tečaj francoskega jezika — 18.25 Cirkus Sindy; lahko noč za najmlajše — 18.30 Tri deklice in trije dečki — 19.0 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Mednarodna nogometna tekma: Avstrija — Anglija — 21.35/40 Horizonti — 22.20/25 Čas v sliki — nočna izdaja.

CETRTEK, 27. septembra: 10.00 Televizija v šoli: Kaj lahko postanem — 10.30 Svetloba na temni podlagi — 11.00 Kaj je učenje? — 11.30 Vizija ZDA — 12.00 Prometna vzgoja: Ljudje, ceste in motorji — 18.00 Tečaj italijanskega jezika — 18.25 Cirkus Sindy; lahko noč za najmlajše — 18.30 Šport — 18.55 Sepetanje v stanovanju — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Svet Roberta Stolza — 21.20 „In potem pridem spet“, literati v Gradcu — 22.05 Čas v sliki — nočna izdaja.

PETEK, 28. septembra: 10.00 Televizija v šoli: Podeželski župnik — 10.30 Viri zgodovine — 11.00 Program za delavce: Šampanjski morilci — 12.35 Klub seniorjev — 18.00 Orientacija — 18.25 Cirkus Sindy; lahko noč za najmlajše — 18.30 Pater Brown — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Poročilo v rdeče-belodrdem: Nižja Avstrija — 21.20 Zgodilo se je po jutrnem — 22.10 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.15 Lov skozi Havano.

SOBOTA, 29. septembra: 16.30 Za otroke od 5. leta dalje: Pošiljka z mišjo — 16.55 Za otroke

od 7. leta dalje: Gozdno jezero — 17.10 Za otroke od 11. leta dalje: Indijanska reka — 17.35 Za družino: S 500 gramov v srce — 17.55 Start se začne — 18.25 Cirkus Sindy; lahko noč za najmlajše — 18.30 Kultura — posebno — 18.55 Heinz Conrads v soboto zvečer — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kitare igrajo tiho skozi noč — 21.20 Šport — 21.50 Čas v sliki — nočna izdaja — 21.55 Zaklad obešenjaka.

2. PROGRAM

NEDELJA, 23. septembra: 15.00 Mednarodne kongske dirke v Luxemburgu — 18.00 Tedenski magazin — 18.30 Prerezi — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Kultura — posebno — 20.05 Vprašanja kristjana — 20.10 Izobrazba — 20.15 Gost pri Norvežanih — 23.30 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 24. septembra: 18.30 Televizija v šoli — Pisani denar iz vsega sveta — 19.00 Pomembni objekti v prirodopisnem muzeju: Salsci — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 ORF danes — 20.09 Izobrazba — 20.15 Velike bitke: Bitka na Pacifiku — 21.15 Literatura v sliki — 22.05 Avstrija v sliki — Čas v sliki in kultura.

TOREK, 25. septembra: 18.30 Televizija v šoli: Kaj je učenje? — 19.00 Morska biologija — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 ORF danes — 20.06 Šport — 20.09 Izobrazba — 20.15 Šampanjski morilci — 21.50 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — Znanje — aktualno — Čas v sliki in kultura.

SREDA, 26. septembra: 18.30 Televizija v šoli: Prometna vzgoja — 19.00 Igranje — 19.30 Čas v sliki — 19.38 ORF-danes — 19.45 Rat Neruda in pesnik, kratki film — 20.10 Izobrazba — 20.15 Rapir in tri hlačke s čipkami — 21.40 Avstrija v sliki — Čas v sliki.

CETRTEK, 27. septembra: 18.30 Televizija v šoli: Britansko življenje in literatura — 19.00 Stik — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 ORF danes — 20.06 Šport — 20.09 Izobrazba — 20.15 Svet in znanost — 21.15 Vesoljska ladja Enterprise — 22.00 Avstrija v sliki — Čas v sliki in kultura — Športni mozaik.

PETEK, 28. septembra: 18.30 Kaj bi morali vedeti — naučeno utrditi — 18.45 Uvod v elektroniko — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 Spotoma ob koncu tedna — 20.06 Šport — 20.09 Izobrazba — 20.15 Film, npr. Sovjetska zveza; vinska trgatve — 21.50 Avstrija v sliki — Čas v sliki in kultura.

SOBOTA, 29. septembra: 16.25 Saga o Forsytilh, serijski film — 17.15 Mora to biti, gospodična? — 18.30 Mini-Max — 18.55 Glasbena poročila, nato Klub glasbenikov — 19.3 Čas v sliki — 20.00 ORF danes — 20.06 Šport — 20.09 Izobrazba — 20.15 Bliskovica — 21.50 Čas v sliki — 22.20 Evropsko prvenstvo profesionalnih plesalcev v Nürnbergu.

LJUBLJANSKA TELEVIZIJA

NEDELJA, 23. 9.: 8.50 Skrivnosti morja — 9.40 Po domače z ansambлом Janeza Jeršinovca — 10.10 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.55 Poročila — 12.00 TV kažipot — Nedeljsko popoldne — 18.00 Poročila — 18.05 Retrospektiva jugoslovanskega filma: Kekec — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.30 TV barometer — 21.15 Baletna oddaja — 21.45 Športni pregled — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 24. 9.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 TV v šoli — 10.30 Angleščina — 10.45 Nemščina — 11.00 TV v šoli — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 15.55 Nemščina — ponovitev — 16.10 TV v šoli — ponovitev — 16.45 Madžarski TV pregled — 17.5 A. Marodič: Krikec in Pikec — 18.00... — 18.15 Obzornik — 18.30 Enciklopedija živali — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 TV barometer — 20.35 M. Krleža: Leda — 23.05 Poročila.

TOREK, 25. 9.: 9.35 TV v šoli — 10.40 Ruščina

Graški jugovzhodni velesejem

JESENSKI VELESEJEM

OD 29. SEPTEMBRA DO 7. OKTOBRA

Mednarodna ponudba investicijskega blaga za produkcijske in službene obrate — 45 odstotkov inozemska udeležba iz 38 držav.

STROKOVNE RAZSTAVE ZA:

Gradbeno gospodarstvo; Gastronomijo; Stroje; Prevozniško orodje in naprave; Ogrevanje (kurjava) in hlajenje; Pisarniška tehnika in drugo.

Graški velesejem —

najboljši informacijski in posvetovalni instrument za kupce.

SAMO TISTI, KI JE VSESTRANSKO INFORMIRAN, KUPI UGODNO!

Zaplenjen jugoslovanski prospekt

SOFIJA, 12. septembra. — Bolgarske oblasti so pretekli teden na sejmu v Plovsivu prepovedale razdeljevanje turističnih prospektov iz Ljudske republike Makedonije, v katerih je poleg popisa naravnih lepot tudi nekaj besed o makedonski zgodovini.

Prospekt so pripravili za sejem, kot je treba, turistični delavci iz Skopja, da bi jih lahko razdeljevali v jugoslovanskem paviljonu, kakor je navada na mednarodnih sejmih. Gre za turistični vodnik po Skopju in vodnik po Makedoniji. Bolgarske oblasti je razburil predvsem odstavek o „formiranju makedonske slovanske države v 10. stoletju s carom Samuilom na čelu, ko je bilo Skopje nepomembno obmejno mesto v sestavi male države leta 1018, ko je prišlo pod bizantinsko oblast pa je postalo pomemben vojni, administrativni in ekonomski center in je hitro napredovalo. Konec 12. in v začetku 13. stol. se je to mesto znašlo pod

oblastjo bolgarske države. Oba neuspela poskusa obnove makedonske države, na koncu 12. stol., sta ostala brez trajnih rezultatov...“

Bolgarom tudi ni ugajal odstavek o nesrečnih vojaki makedonskega cara Samuila, ki jih je dal oslepiti bizantinski cesar Vasilij II. Bolgarski; zgodovinarji namreč že leta zanikajo, da obstaja makedonski narod in da ima svojo zgodovino in kulturo.

Bolgare je motilo tudi to, da je v turističnem prospektu pisalo tudi o Ohridu, in da je veliki narodni vzgojitelj Klement Ohridski v 9. stoletju v tem mestu ustvaril cirilico in ustanovil tam prvo slovansko univerzo.

Bolgarske oblasti v Plovdivu so kratkoma zaplenile turistično gradivo z motivacijo, češ da to, kar piše v turističnem vodniku, ni resnično, čeprav gre za zgodovinska dejstva, ki so znana vsemu svetu.

— 11.00 TV v šoli — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 16.10 Ruščina — ponovitev — 16.30 TV vrtec ponovitev — 16.45 TV v šoli — ponovitev — 17.15 Madžarski TV pregled — 17.40 Moj prijatelj David — 18.10 Obzornik — 18.25 Pevski zbor iz Postojne — 18.55 Mozaik — 19.00 Osebna nega: Nega in kozmetika današnjega moškega — 19.20 Od Grmeča do Dinare — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 TV barometer — 20.35 M. F. Dostojevski: Bratje Karamazovi — 22.10 Poročila.

SREDA, 26. 9.: 8.20 TV v šoli — 11.00 TV v šoli — 16.45 Madžarski TV pregled — 17.45 Mačkon in njegov trop — 18.15 Obzornik — 18.30 Od filma do filma — 18.50 Arhitektura in družba: Boj — varstvo — 19.15 Mozaik — 19.20 Kaj hočemo — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 3-2-1 in TV barometer — 20.35 Celovečerni film — ... Poročila.

CETRTEK, 27. 9.: 9.35 TV v šoli — 10.30 Angleščina — 10.45 Nemščina — 11.00 Francoščina — 14.25 TV v šoli — ponovitev — 15.20 Angleščina — ponovitev — 15.35 Nemščina — ponovitev — 15.50 Francoščina — ponovitev — 16.20 Madžarski TV pregled — 17.40 Iz slovenske književnosti — 18.10 Obzornik — 18.25 Izvor Nila — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Barcelona: Evropsko prvenstvo v košarki — Srečanje Jugoslavija : Španija — pribl. 21.30 Kam in kako na oddih — 21.45 E. Zola: Germinal — 22.30 Poročila.

PETEK, 28. 9.: 9.30 TV v šoli — 11.00 Angleščina — 14.40 TV v šoli — ponovitev — 16.10 Angleščina — ponovitev — 16.45 Madžarski TV pregled — 17.10 Kuhinja pri violinskem ključu — 17.40 Obzornik — 17.55 Barcelona: Evropsko prvenstvo v košarki — Srečanje Jugoslavija : Španija-Grčija — 19.30... — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 3-2-1 in TV barometer — 20.35 Iz zakladnice svetovne književnosti: A. Dumas: Trije mušketirji — 22.20 XXI. stoletje — 22.45 Poročila.

SOBOTA, 29. 9.: 9.35 TV v šoli — 11.00 TV v šoli — 17.00 Vaterpolo Partizan : Mladost — 18.00 Obzornik — 18.15 Dakari — 19.10 Mozaik — 19.15 Igralec je igralec — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.25 3-2-1 in TV barometer — 20.35 Lice ob licu — 21.25 Skrivnosti morja — 22.15 Starinarja — 22.45 TV kažipot — 23.05 Poročila.

Rad naju ima

(Nadaljevanje s 7. strani)

drnjala, „te že ne mara.“ Pogoltnila sem solze in stisnila otroka k sebi.

Brat je odpotoval v Nemčijo, sedaj sva zares ostali sami. On nama je bil vse: Lilici je bil stric in očka hkrati. Po nekaj dnevih sem dobila pismo.

„Piši Janezu!“ je naročal že v začetku. „Piši mu in mu vse povej! Ne sodi ga, saj ne ve, kaj se je zgodilo! Bodi močna, poglej resnici v obraz! Ni se ti treba sramovati ne kesati. Ti živiš zase in od sedaj tudi za punčko. Če bo potrebno pozabiti na Janeza, naj v tebi ne bo prostora za obup. Pozabi na vse, kar je bilo. Zbrisi z eno potezo vso preteklost in začni znova! Ko bo Lilica odrasla, ji boš na primeren način povedala, kaj se je zgodilo in razumela te bo.“

Po daljšem premišljevanju sem le poslala Janezu pismo — brez iskric upanja, da bo prišel. Večer je že bil, previjala sem jo, igrala se je z mojimi lasmi, bila sem zamišljena.

Nenadoma je bil nekdo za menoj in me dvignil, čutila sem močne moške roke, stisnila sem otroka k sebi. Obrnil me je, me postavil na tla, si naslonil mojo glavo na prsi, čutila sem vlago na licih. Tiho je šepetal:

„Zakaj mi nisi povedala, le zakaj ne? Kaj vse bi bilo prihranjeno tebi in meni! Oh, Janja, kako si le mogla?“

Jokal je. Punčka naju je gledala, začudeno so se ji bleščale očke, v ličkih so se ji delale jamice. Stegnila je ročice proti njemu, kot bi vedela, da je to on, da tudi on spada k nama. Nespretno jo je vzel na roke, ponosno si jo je ogledoval, potem pa ves vesel vzkliknil:

„Saj je čisto moja, kajne, da je?“

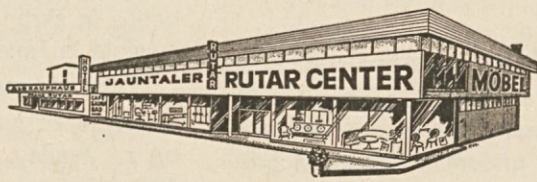
Očitanje in sreča sta se zlivali v eno. Bil je srečen. Smejala sem se skozi solze, ki niso hotele prenehati teči. Jokala in smejala sem se obenem. „Rad me ima, rad naju ima,“ mi je nekaj pritrjevalo v glavi.

R. F.

Rutar - Center

Color-televisor
nudi vedno več šil. 12.900.—

Pri nakupu novega belo-črnega televizorja znamke: Telefunken — Imperial televizor — šil. 1500.— za vaš stari televizor!

A 9141 Dobrla vas — Eberndorf
Telefon 0 42 36 - 381